

11. EKONOMICKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY

11. Ekonomické a hospodářské podmínky

- I. Úvod k tématu
- II. Sledované jevy ÚAP ČR
 - 11.1. Státem podporované regiony dle SRR ČR 2021+
 - 11.2. Ekonomická aktivita podle odvětví
 - 11.3. Daňové příjmy rozpočtů obcí a krajů
 - 11.4. Hrubý domácí produkt
 - 11.5. Nezaměstnanost a počet uchazečů o zaměstnání
 - 11.6. Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a škol
 - 11.7. Míra podnikatelské aktivity
- III. Závěrečný souhrn
- IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky
- V. Použité zdroje
- VI. Použité zkratky
- VII. Seznam grafických listů kapitoly 11
- VIII. Přílohy

11. Ekonomické a hospodářské podmínky

I. Úvod k tématu

Ekonomická situace v České republice

ČR je zemí s vyspělou tržní ekonomikou orientovanou na export. V roce 2020 zaznamenala česká ekonomika v návaznosti na opatření související s pandemií Covid-19 nejhlubší propad v historii. Oživení v roce 2021 přicházelo pomalu, a jen v některých sektorech ekonomik. V současnosti ovlivňují českou ekonomiku tři zásadní faktory – energetická krize, problémy v dodavatelských řetězcích a vysoká míra inflace.

Ekonomická výkonnost

Klíčovým ukazatelem vývoje národního hospodářství je hrubý domácí produkt (HDP). HDP vyjádřený v běžných cenách v ČR od roku 2011 postupně rostl, pouze v roce 2020 klesl pod úroveň roku 2019. Reálný HDP vykazoval růst až do roku 2019. Ve srovnání s EU má ČR z dlouhodobého hlediska vyšší dynamiku růstu HDP, HDP na 1 obyvatele vyjádřený v PPS (parita kupní síly) vzrostl z 87,6 % průměru EU v roce 2014 na 93,4 % v roce 2020, v roce 2021 však poklesl na 91,6 % průměru EU.

Tab. 11.1: Vývoj hrubého domácího produktu v České republice v letech 2014–2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HDP v běžných cenách (v mil. Kč)	4 345 766	4 625 378	4 796 873	5 110 743	5 410 761	5 791 498	5 709 131	6 108 717
HDP – ceny roku 2015 (v mil. Kč)	4 388 888	4 625 378	4 742 737	4 987 876	5 148 490	5 304 483	5 012 579	5 190 662
HDP/obyv. v běžných cenách (v Kč)	412 908	438 718	454 022	482 622	509 180	542 818	533 556	571 051
HDP/obyv. v PPS (EU-27 = 100 %)	87,6	88,6	89,0	91,0	92,1	93,2	93,4	91,6

Zdroj: Databáze národních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15].

Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.makroek_prod>.

Databáze regionálních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15].

Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnka.indexnu_reg>.

Zaměstnanost v národním hospodářství

Míra ekonomické aktivity osob ve věku 15 let a více v ČR od roku 2012 až do roku 2018 postupně rostla, od roku 2019 začala klesat. V roce 2021 dosáhla výše 59,8 %. Dlouhodobý růst až do roku 2019 vykazovala rovněž celková

zaměstnanost. V roce 2020 a 2021 poklesla, počet zaměstnaných dosáhl v roce 2021 výše 5 213 369 osob. Z hlediska struktury zaměstnanosti je největší podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru (v roce 2021 – 60,6 %), přičemž podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru od roku 2010 mírně vzrostl, a to především na úkor sekundárního sektoru. Nejméně osob je zaměstnaných v primárním sektoru (v roce 2021 – 2,5 %).

Tab. 11.2: Zaměstnanost v České republice

Zaměstnaní v národním hospodářství	2010		2015		2021	
	Celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %
Celkem	4 885 239	100,0	5 041 903	100,0	5 213 369	100,0
Zemědělství	151 248	3,1	147 487	2,9	132 939	2,5
Průmysl (vč. stavebnictví)	1 855 670	38,1	1 917 026	38,0	1 921 091	36,8
Služby	2 878 074	58,8	2 976 912	59,0	3 159 219	60,6

Zdroj: Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – rok 2010, rok 2015, rok 2021

[online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z URL:

<<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2021>>.

Pozitivní vývoj ekonomiky se odrazil na trhu práce poklesem nezaměstnanosti, vyjádřené snížením podílu nezaměstnaných osob od druhé poloviny roku 2014, tedy s mírným zpožděním. Tento pozitivní trend pokračoval až do roku 2020. V současné době se dá předpokládat, že pozitivní vývoj z minulých let v budoucnu výrazně negativně ovlivní pandemie nového typu koronaviru. Podíl nezaměstnaných osob ke konci roku 2020 budou pravděpodobně výrazně vyšší a s určitým zpožděním se situace jistě projeví i na dlouhodobé nezaměstnanosti.

Příjmy a výdaje krajů a obcí

Při plánování rozvoje území je třeba zohlednit ekonomickou situaci příslušného regionu nebo obce. Základní informace o ekonomické situaci územně samosprávných celků podávají data o příjmech a výdajích krajských a obecních rozpočtů. Příjmy i výdaje krajů v letech 2017–2021 postupně rostly. Celkové příjmy krajů dosáhly v roce 2021 výše 397 mld. Kč a výdaje 373 mld. Kč. Celkové příjmy obcí dosáhly ve stejném období 392 mld. Kč a výdaje 359 mld. Kč. 72 % obcí mělo v roce 2021 kladné saldo příjmů a výdajů.

Tab. 11.3: Příjmy a výdaje krajů a obcí v letech 2017–2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Kraje					
příjmy celkem (v tis. Kč)	259 414 028	294 447 007	333 890 841	359 276 491	396 942 599
výdaje celkem (v tis. Kč)	242 870 402	287 703 840	313 393 857	355 403 401	373 036 101
saldo příjmů a výdajů (v tis. Kč)	16 543 627	6 743 167	20 496 984	3 873 090	23 906 499
daňové příjmy na 1 obyv. (v Kč)	11 263	12 207	13 221	12 504	14 319
daňové příjmy na 1 obyv. (v Kč) – bez Prahy	6 916	7 383	8 002	7 561	8 643
Obce					
příjmy celkem (v tis. Kč)	294 243 243	330 860 576	360 463 283	368 980 139	392 404 170
výdaje celkem (v tis. Kč)	272 809 638	322 586 051	334 934 056	349 944 926	359 079 165
saldo příjmů a výdajů (v tis. Kč)	21 433 605	8 274 524	25 529 228	19 035 213	33 325 005
daňové příjmy na 1 obyv. (v Kč)	19 445	21 242	22 929	21 571	24 343
daňové příjmy na 1 obyv. (v Kč) – bez Prahy	16 235	17 683	19 082	17 921	20 051

Zdroj: Veřejná databáze – Hospodaření krajů a obcí [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-27].

Dostupné z URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=statistiky#katalog=33877>. Výpočty – Ústav územního rozvoje.

Daňové příjmy na 1 obyvatele v letech 2017–2021 v souvislosti s celkovou ekonomickou situací postupně rostly při dočasném poklesu v roce 2020. V roce 2021 dosáhly průměrné výše 14 319 Kč u krajských rozpočtů a 24 343 Kč u obecních rozpočtů. Průměrnou výši daňových příjmů v přepočtu na obyvatele výrazně ovlivňují daňové příjmy

Prahy. Daňové příjmy krajských rozpočtů bez Prahy dosáhly v roce 2021 výše 8 643 Kč na obyvatele a daňové příjmy obecních rozpočtů bez Prahy činily 20 051 Kč na obyvatele.

Předpokládaný ekonomický vývoj

Budoucí vývoj ve světě i v České republice je nejistý, a to ve vazbě na energetickou krizi, konflikt na Ukrajině i vysokou míru inflace v České republice. Budoucí oživení ekonomiky mohou mj. negativně ovlivnit narušené dodavatelské řetězce, rostoucí ceny, nedostatek zaměstnanců. Negativní dopady aktuální situace mohou částečně zmírnit cílená opatření hospodářské politiky.

II. Sledované jevy ÚAP ČR

11.1. Státem podporované regiony dle SRR ČR 2021+

Podle zákona o podpoře regionálního rozvoje Strategie regionálního rozvoje ČR „stanovuje podmínky pro vymezení státem podporovaných regionů“.

Státem podporované regiony, viz grafický list 11.1, ve SRR ČR 2021+ jsou vymezeny poněkud jinak než ve SRR ČR 2014–2020. Jedná se o **Hospodářsky a sociálně ohrožená území a Strukturálně postižené kraje**.

Strukturálně postižené kraje

Společným problémem je pro strukturálně postižené kraje nízká míra ekonomického růstu a zaostávání za ostatními regiony ČR. Prochází procesem hospodářské restrukturalizace z důvodu výrazného zaměření hospodářství na tradiční průmyslové obory. Jedná se o tři kraje, a sice Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský. Tyto kraje jsou ze strany státu podporovány na základě vládního usnesení a vznikl pro ně Strategický rámec hospodářské restrukturalizace.

Důvody vymezení:

- Koncentrace sociálních, ekonomických a environmentálních problémů.
- Vazba na existující Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje.

Hospodářsky a sociálně ohrožená území

Hospodářsky a sociálně ztrátová území, která lze označit za periferní a jsou vymezena ve Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+ mají více podob, například:

- oblasti ve velké vzdálenosti od regionálních center, území, která v důsledku restrukturalizace přišla o velké množství pracovních příležitostí a neuspěla v jejich nahrazení jinými aktivitami,
- venkovská území v zázemí velkých měst, která mají kladné migrační saldo, nicméně se vyznačují vysokou mírou nezaměstnanosti.

Hospodářsky a sociálně ohrožená území jsou vymezena na základě zvolených indikátorů, u nichž je používána průměrná hodnota za období 2013–2017. Tyto indikátory byly zvoleny na základě zmapování indikátorů používaných jednotlivými kraji pro vymezování tohoto typu území. Preferovány byly indikátory, které je možné aktualizovat každoročně.

Nad rámec takto vymezených správních obvodů ORP jsou do kategorie hospodářsky a sociálně ohrožených území zařazena i správní území obcí zasahujících do bývalých vojenských újezdů. V akčním plánu SRR může být vymezení hospodářsky a sociálně ohrožených území upraveno.

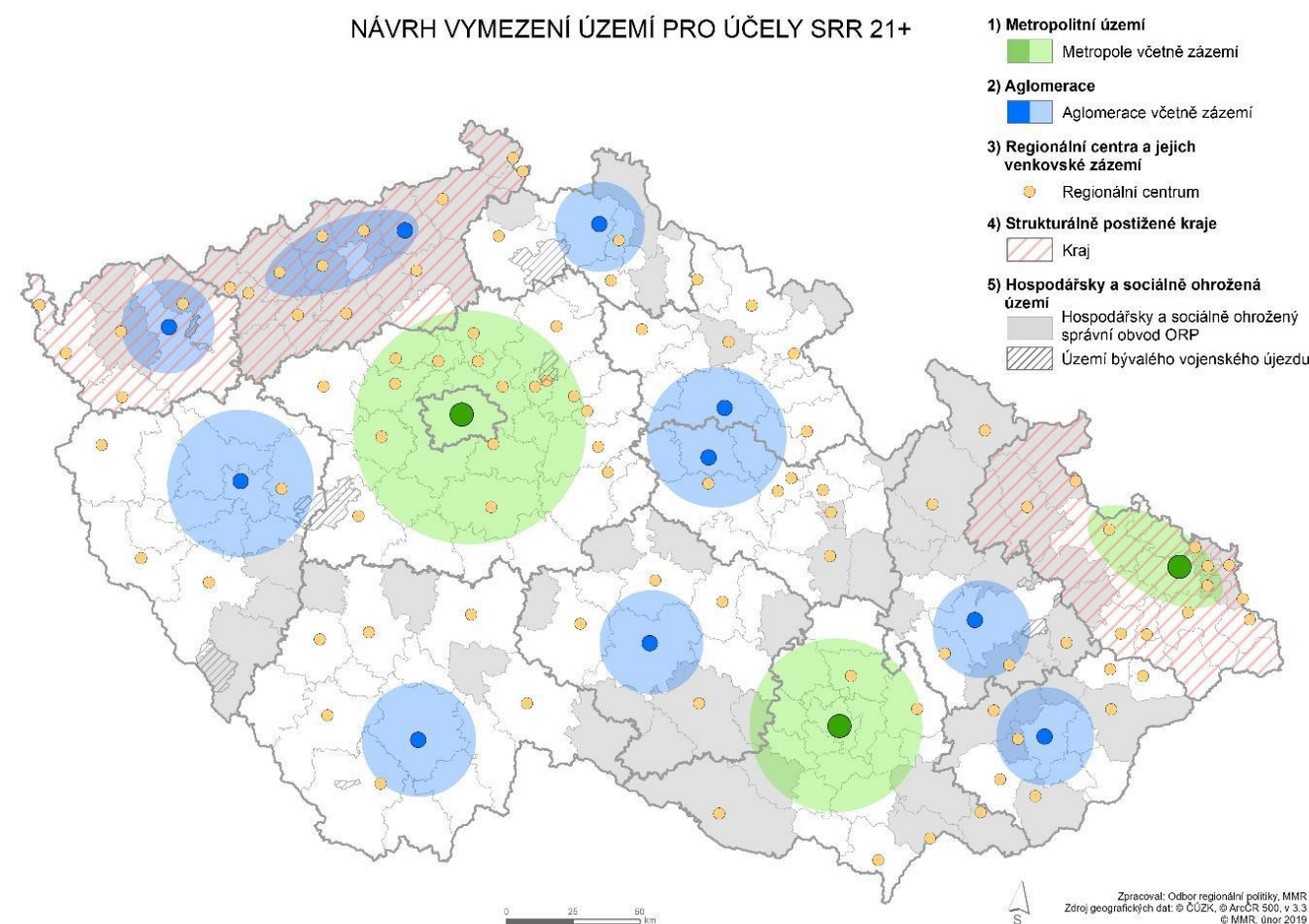
Hospodářsky problémové regiony s výrazně nižší úrovní hospodářských a sociálních ukazatelů, řešící specifické problémy, mohou na svém území zaznamenat nárůst, stagnaci či pokles potřeb ploch pro určité funkce v území oproti ostatním regionům ČR. Tyto územní dopady se mohou projevit zejména rozdílnými požadavky na intenzitu a způsob využívání území. Týká se to především ploch pro průmyslovou výrobu, služby či bydlení a rovněž požadavků na budování dopravní a technické infrastruktury.

Tab. 11.4: Výčet správních obvodů ORP v kategorii hospodářsky a sociálně ohrožených území

Kraj	Výčet hospodářsky a sociálně ohrožených území
Středočeský	-
Plzeňský	Horaždovice, Nepomuk, Sušice
Jihočeský	Milevsko, Soběslav, Dačice, Blatná
Karlovarský	Kraslice, Sokolov, Ostrov
Ústecký	Litvínov, Most, Rumburk, Děčín, Varnsdorf, Podbořany, Chomutov, Kadaň, Ústí nad Labem, Lovosice, Teplice, Zatec, Louny, Litoměřice
Liberecký	Tanvald, Frýdlant, Semily, Nový Bor
Královehradecký	Broumov, Dvůr Králové nad Labem
Pardubický	Moravská Třebová, Česká Třebová, Svitavy, Králupy
Vysočina	Moravské Budějovice, Pacov, Bystřice nad Pernštejnem, Telč, Světlá nad Sázavou, Náměšť nad Oslavou, Chotěboř, Třebíč
Jihomoravský	Veselí nad Moravou, Hodonín, Kyjov, Moravský Krumlov, Znojmo

Zdroj: Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, 2019.

Obr. 11.1: Vymezení metropolí, aglomerací, regionálních center vyššího řádu a hospodářsky a sociálně ohrožených území pro účely SRR

Zdroj: Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, 2019.

11.2. Ekonomická aktivita podle odvětví

Údaje o ekonomické aktivitě podle odvětví poskytuje Výběrové šetření pracovních sil realizované Českým statistickým úřadem. Zjišťuje aktuální strukturu zaměstnanosti podle pohlaví, věku a kvalifikace, odvětví a charakteru zaměstnání respondentů. Údaje o celkové zaměstnanosti a nezaměstnanosti spolu s údaji o ekonomicky neaktivním obyvatelstvu umožňují kvantifikovat výši a strukturu disponibilní pracovní síly z hlediska současného stavu a možností dalšího vývoje.

Celková zaměstnanost v ČR dlouhodobě vykazuje růst. V roce 2010 činila 4 885 239 osob, v roce 2015 vzrostla na 5 041 903 osob a v roce 2021 dosáhla výše 5 213 369 osob. Z hlediska struktury zaměstnanosti je největší podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru (v roce 2021 – 60,6 %). Následuje sekundární sektor (v roce 2021 – 36,8 %) a nejnižší podíl osob je zaměstnaných v primárním sektoru (v roce 2021 – 2,5 %). Od roku 2010 došlo k navýšení podílu osob zaměstnaných v terciárním sektoru, a to o 1,8 %, naopak nejvíce klesl podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru, a to o 1,3 %.

Při regionálním srovnání je patrný značný rozdíl mezi Prahou a ostatními kraji. V Praze výrazně převládá zaměstnanost v terciárním sektoru (v roce 2021 – 83,1 %), zatímco zaměstnanost v primárním sektoru je minimální (v roce 2021 – 0,2 %).

Z ostatních krajů převyšuje podíl zaměstnanců v terciárním sektoru výši 60 % v kraji Středočeském (v roce 2021 – 63,8 %) a Jihomoravském (v roce 2021 – 62,1 %). Nejnížší podíl zaměstnanců v terciárním sektoru má Liberecký kraj (v roce 2021 – 49,4 %).

Z hlediska zaměstnanosti jsou nejprůmyslovdějšími kraji Liberecký a Zlínský kraj. Podíl zaměstnanců v sekundárním sektoru v těchto krajích přesáhl v roce 2021 úroveň 45,0 % (Liberecký kraj – 49,2 %, Zlínský kraj – 46,4 %). Nejnížší podíl zaměstnanců v sekundárním sektoru mají kromě Prahy kraje Středočeský a Jihomoravský, tzn. kraje s vysokým podílem zaměstnanců v terciárním sektoru.

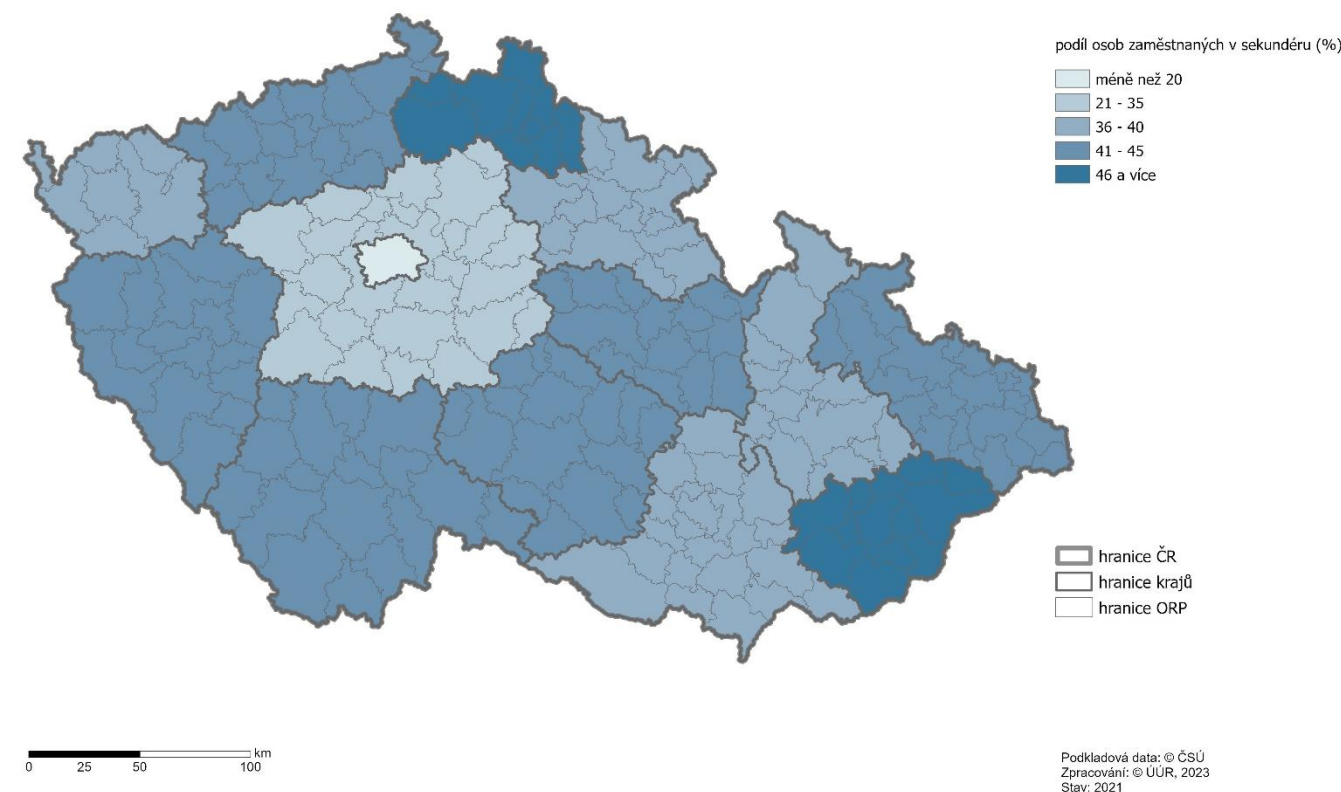
Zaměstnanost v primárním sektoru je do značné míry závislá na geografických podmínkách jednotlivých regionů. Nejvyšší podíl zaměstnanců v primárním sektoru je v Kraji Vysočina a v Jihočeském kraji. Nejnížší podíl zaměstnanců v primárním sektoru mají kromě Prahy kraje Liberecký a Karlovarský.

Tab. 11.5: Podíl osob zaměstnaných v jednotlivých sektorech národního hospodářství (v %)

Území	2010			2015			2021		
	primární sektor	sekundární sektor	terciární sektor	primární sektor	sekundární sektor	terciární sektor	primární sektor	sekundární sektor	terciární sektor
Česká republika	3,1	38,1	58,8	2,9	38,0	59,0	2,5	36,8	60,6
Hlavní město Praha	0,3	18,1	81,6	0,2	18,4	81,4	0,2	16,7	83,1
Středočeský kraj	3,0	36,9	60,1	2,7	34,0	63,3	2,7	33,5	63,8
Jihočeský kraj	5,8	40,4	53,8	5,8	41,0	53,1	4,8	40,0	55,2
Plzeňský kraj	5,0	41,2	53,8	4,3	43,3	52,5	3,3	43,2	53,4
Karlovarský kraj	2,8	40,2	57,1	2,1	40,4	57,5	1,6	39,0	59,3
Ústecký kraj	2,1	43,9	54,0	1,9	39,3	58,9	2,0	41,2	56,7
Liberecký kraj	2,0	47,8	50,1	1,6	47,4	51,1	1,4	49,2	49,4
Královéhradecký kraj	3,5	41,2	55,3	3,6	43,1	53,3	3,9	39,1	57,0
Pardubický kraj	4,4	45,2	50,4	4,4	45,5	50,1	4,2	44,4	51,4
Kraj Vysočina	7,2	44,1	48,6	7,7	45,8	46,5	5,9	43,2	50,9
Jihomoravský kraj	3,0	35,7	61,3	2,6	36,1	61,4	2,1	35,8	62,1
Olomoucký kraj	5,0	41,7	53,4	4,3	42,1	53,5	3,5	39,3	57,2
Zlínský kraj	3,1	44,7	52,2	2,7	47,9	49,3	2,1	46,4	51,5
Moravskoslezský kraj	1,9	43,1	55,0	2,2	42,3	55,5	2,0	41,1	56,8

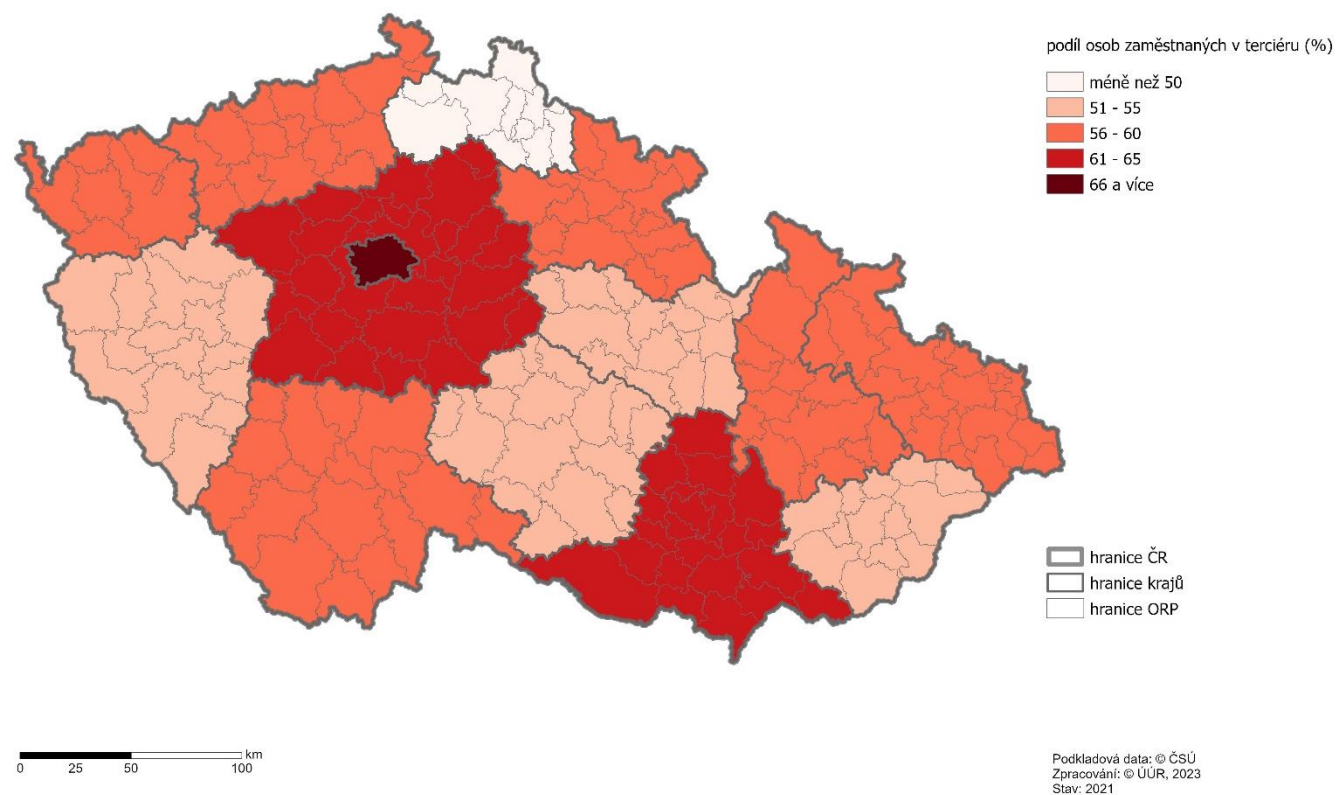
Zdroj: Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – rok 2010, rok 2015, rok 2021 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2021>>.

Obr. 11.2: Podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru v roce 2021 (podle krajů)

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2023.

Obr. 11.3: Podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru v roce 2021 (podle krajů)

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2023.

11.3. Daňové příjmy rozpočtů obcí a krajů

Informace o ekonomické situaci územně samosprávných celků jsou důležitým podkladem při posuzování záměrů na změny v území. Z hlediska celostátních územně analytických podkladů jsou důležitým indikátorem daňové příjmy krajů a obcí.

Příjmy z vybraných daní jsou alokovány mezi jednotlivé úrovně veřejných rozpočtů – stát, kraje a obce, a to na základě zákona č. 243/2000 Sb. Obce a kraje získávají zhruba třetinu sdílených daní (35,62 %). Systém rozpočtového určení daní obcí je postaven zejména na kritériu počtu obyvatel.

Daňové příjmy krajů

V roce 2021 hospodařily všechny kraje s přebytkem. V souvislosti s ekonomickým vývojem České republiky daňové příjmy krajů v letech 2017–2021 rostly s výjimkou roku 2020. Nejvyšší daňové příjmy mělo hlavní město Praha, které však vykazuje daňové příjmy pouze jako obec. Z ostatních krajů se výše daňových příjmů v přepočtu na obyvatele pohybovala v roce 2021 v rozmezí od 6 643 v Jihomoravském kraji do 11 989 Kč v Kraji Vysočina.

Tab. 11.6: Příjmy a výdaje krajů v České republice v roce 2021

Kraj	Příjmy (v tis. Kč)	Výdaje (v tis. Kč)	Saldo příjmů a výdajů (v tis. Kč)
Hlavní město Praha	105 636 412	89 649 360	23 906 499
Středočeský kraj	42 024 311	41 570 701	15 987 052
Jihočeský kraj	21 845 248	21 153 269	453 610
Plzeňský kraj	19 844 420	19 514 438	691 979
Karlovarský kraj	9 869 446	9 465 532	329 981
Ústecký kraj	25 196 003	24 768 248	403 914
Liberecký kraj	13 563 346	13 046 271	427 755
Královéhradecký kraj	18 581 685	18 054 468	517 075
Pardubický kraj	16 960 372	16 777 200	527 217
Kraj Vysočina	18 585 605	18 057 734	183 173
Jihomoravský kraj	33 194 141	31 946 205	527 870
Olomoucký kraj	20 862 390	19 757 512	1 247 936
Zlínský kraj	17 035 119	16 832 058	1 104 878
Moravskoslezský kraj	33 744 101	32 443 105	203 061

Zdroj: Veřejná databáze – Hospodaření krajů a obcí [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=33877>>. Výpočty – Ústav územního rozvoje.

Tab. 11.7: Vývoj daňových příjmů krajů v letech 2017–2021

Kraj	2017	2018	2019	2020	2021	
	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v Kč na 1 obyvatele
Hlavní město Praha	55 078 072	61 037 657	66 410 202	62 991 552	70 715 350	55 445
Středočeský kraj	9 135 228	9 783 853	10 650 039	10 076 681	11 345 244	8 181
Jihočeský kraj	5 711 860	6 120 315	6 643 619	6 263 808	7 059 889	11 082
Plzeňský kraj	4 811 217	5 171 524	5 596 830	5 275 209	5 959 187	10 297
Karlovarský kraj	2 553 084	2 709 780	2 953 451	2 760 965	3 122 876	11 027
Ústecký kraj	5 485 299	5 864 571	6 394 408	6 039 479	6 783 219	8 491
Liberecký kraj	3 105 784	3 319 726	3 619 482	3 419 150	3 853 923	8 808

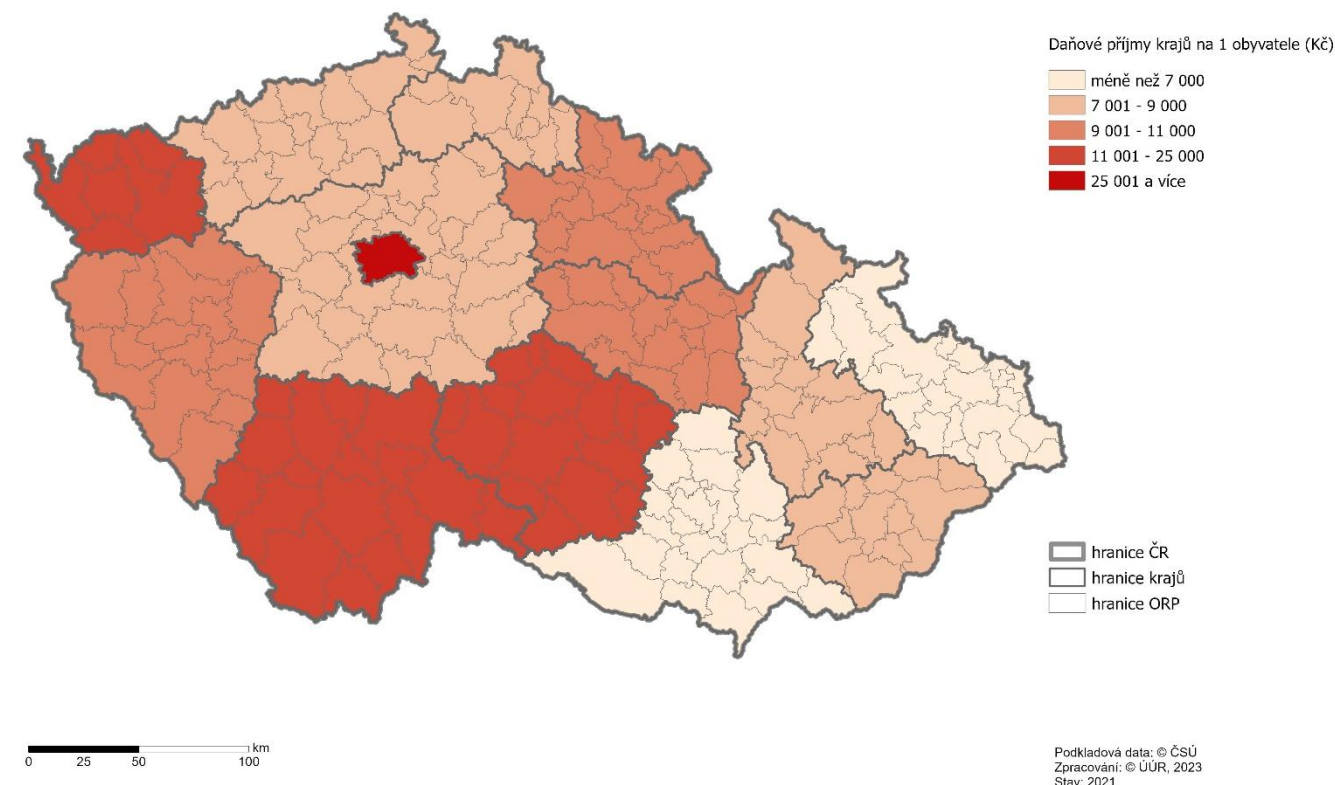
Kraj	2017	2018	2019	2020	2021	
	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v Kč na 1 obyvatele
Královéhradecký kraj	4 284 690	4 584 456	4 986 768	4 722 390	5 328 218	9 820
Pardubický kraj	3 708 440	4 023 211	4 317 371	4 117 061	4 643 375	9 025
Kraj Vysočina	4 883 186	5 232 315	5 678 879	5 360 272	6 042 712	11 989
Jihomoravský kraj	6 333 430	6 778 002	7 395 834	6 959 436	7 868 602	6 643
Olomoucký kraj	4 517 124	4 795 412	5 213 176	4 929 544	5 559 467	8 925
Zlínský kraj	3 494 719	3 736 913	4 063 929	3 867 451	4 327 924	7 561
Moravskoslezský kraj	6 402 700	6 849 224	7 461 807	7 028 055	7 979 079	6 773

Zdroj: Veřejná databáze – Hospodaření krajů a obcí [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=33877>>.

Výpočty – Ústav územního rozvoje.

Poznámka: Hlavní město Praha vykazuje daňové příjmy pouze jako obec.

Obr. 11.4: Daňové příjmy krajů na 1 obyvatele v roce 2021

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2023.

Daňové příjmy obcí

Stejně jako kraje i obce hospodařily v roce 2021 převážně s přebytkem, celkový rozdíl příjmů a výdajů činil 33 325 mil. Kč. Pozitivní saldo příjmů a výdajů obecního rozpočtu vykázalo v roce 2021 celkem 72 % obcí.

Nejdůležitějším zdrojem financování jsou pro obce daňové příjmy. Ty tvoří především podíl obcí na sdílených daních (daň z přidané hodnoty, daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob). Výlučnou daňí obcí je daň z nemovitých věcí. Mezi daňové příjmy obcí dále patří podíl daně z hazardních her a z různých poplatků, zejména z místních a správních poplatků.

11. EKONOMICKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY

Daňové příjmy obcí dosáhly v roce 2021 celkové výše 256 013 mil. Kč. V přepočtu na obyvatele tvořily daňové příjmy obcí průměrně 24 343 Kč za ČR jako celek a 20 051 Kč za ČR bez Prahy. **Viz grafický list 11.2.**

Průměrná výše daňových příjmů obecních rozpočtů v přepočtu na obyvatele dosáhla v roce 2021 v jednotlivých krajích velkých rozdílů. Opět výjimečné postavení má město Praha, kde tento ukazatel dosáhl hodnoty 55 445 Kč. V ostatních krajích se pohyboval v rozmezí od 18 101 Kč ve Zlínském kraji po 23 959 Kč v Plzeňském kraji. Mnohem vyrovnanější hodnoty dosahuje medián daňových příjmů obcí v jednotlivých krajích. Medián (neboli tzv. střední hodnota) daňových příjmů obcí na 1 obyvatele v jednotlivých krajích bez Prahy dosáhl výše od 16 592 Kč ve Zlínském kraji po 18 889 Kč v Karlovarském kraji.

Tab. 11.8: Daňové příjmy obcí v roce 2021

Kraj	Daňové příjmy na 1 obyvatele (v Kč)	
	průměrná výše	medián
Hlavní město Praha	55 445	55 445
Středočeský kraj	18 896	17 367
Jihočeský kraj	19 798	18 768
Plzeňský kraj	23 959	18 881
Karlovarský kraj	19 943	18 889
Ústecký kraj	19 124	17 848
Liberecký kraj	18 768	17 406
Královéhradecký kraj	18 822	17 256
Pardubický kraj	18 746	17 255
Kraj Vysočina	18 941	18 110
Jihomoravský kraj	22 773	17 155
Olomoucký kraj	18 657	17 010
Zlínský kraj	18 101	16 592
Moravskoslezský kraj	21 271	17 272

Zdroj: Příjmy a výdaje obcí podle SO ORP, 2021 – podklad z Českého statistického úřadu. Výpočty – Ústav územního rozvoje.

11.4. Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je základním národohospodářským ukazatelem užívaným pro měření výkonnosti ekonomiky. Měření HDP je založeno na systému národních účtů, které jsou obvykle zpracovávány jednotně podle metodiky OSN. To umožňuje kromě analýzy i mezinárodní srovnávání jednotlivých zemí. Nejmenší územní jednotkou, za kterou je tento ukazatel v ČR sledován, jsou kraje.

Výkonnost ekonomiky ČR, měřená v HDP, vykazovala v minulých letech dlouhodobou tendenci k růstu. V důsledku pandemie Covid-19 přistoupila česká i většina světových vlád v roce 2020 k rázným opatřením, která omezila ekonomické i sociální aktivity. Tato opatření vedla v ČR k výraznému poklesu HDP. V roce 2021 nastalo pomalé oživení ekonomiky, které však s sebou přineslo výrazný nárůst tuzemských cen. V roce 2022 ovlivňovaly ekonomickou situaci tři zásadní faktory – energetická krize, problémy v dodavatelských řetězcích a vysoká míra inflace.

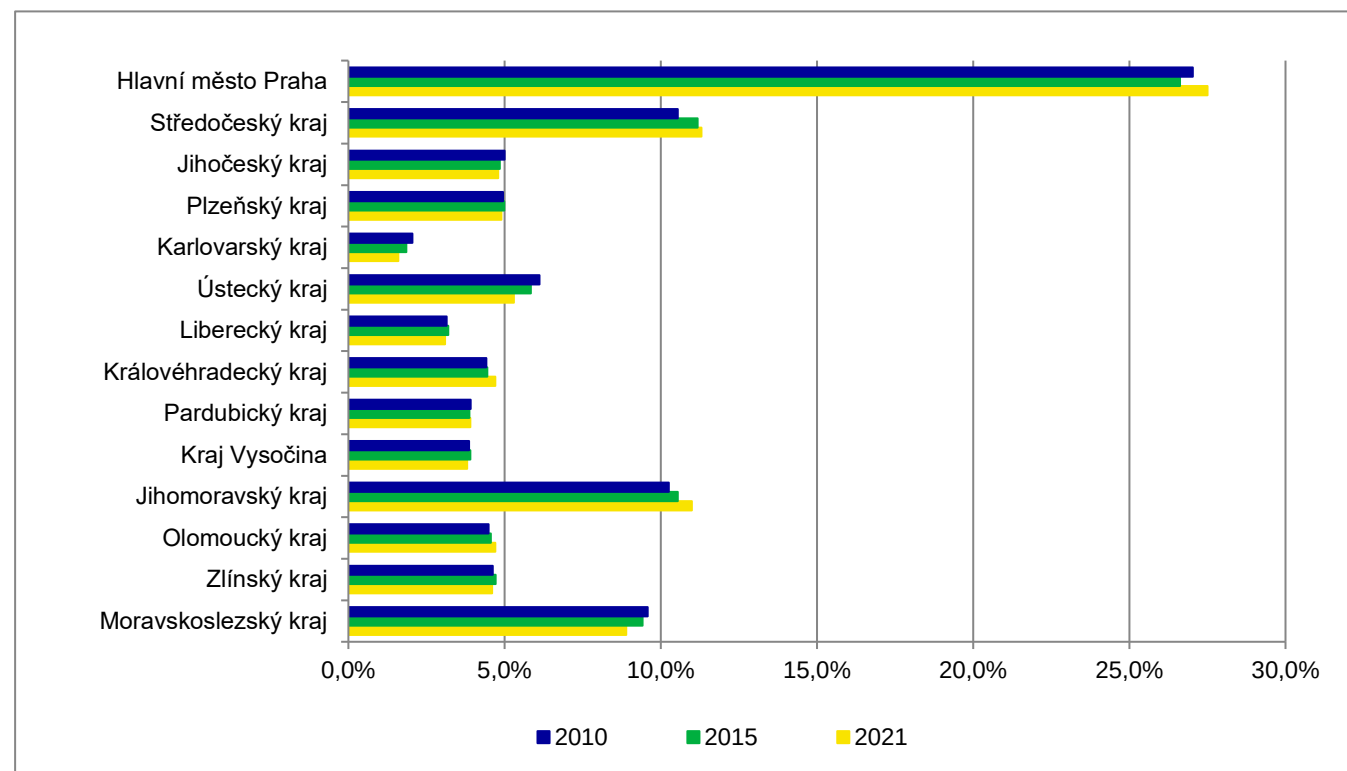
Tab. 11.9: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v běžných cenách (v Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Česká republika	389 076	394 151	412 908	438 718	454 022	482 622	509 180	542 818	533 556	571 051
Hlavní město Praha	858 559	876 359	911 777	975 271	1 009 835	1 061 767	1 136 994	1 202 237	1 173 010	1 264 456
Středočeský kraj	352 340	348 241	370 779	391 625	413 124	439 282	450 733	498 535	466 527	494 720
Jihočeský kraj	323 248	325 171	334 700	351 908	360 689	388 721	407 696	436 248	437 479	453 208
Plzeňský kraj	345 611	362 226	381 445	401 079	414 514	439 561	459 122	476 656	467 511	504 354
Karlovarský kraj	268 021	271 486	278 928	287 508	295 863	315 090	324 490	339 402	327 832	339 491
Ústecký kraj	296 217	294 304	302 959	328 369	326 270	343 902	355 678	387 443	374 693	395 524
Liberecký kraj	296 158	301 907	318 858	336 360	346 725	369 436	387 199	412 381	404 018	421 913
Královéhradecký kraj	324 940	332 914	348 303	372 872	392 482	427 537	447 849	480 583	480 648	522 295
Pardubický kraj	300 829	308 073	327 801	346 772	360 648	389 192	408 435	427 003	437 046	453 219
Kraj Vysočina	321 295	325 700	341 723	354 802	368 002	393 460	403 940	434 819	448 214	460 423
Jihomoravský kraj	368 337	382 527	389 046	415 760	422 688	447 205	480 770	513 061	519 667	562 278
Olomoucký kraj	293 249	295 367	311 025	332 055	345 770	372 595	392 513	419 386	422 586	453 360
Zlínský kraj	322 790	330 503	356 565	372 940	385 553	411 341	425 184	460 131	449 542	484 632
Moravskoslezský kraj	327 488	319 227	341 300	358 407	371 721	390 391	415 600	424 278	410 195	453 836

Zdroj: Databáze regionálních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg>.

Největší podíl na tvorbě HDP v ČR má hlavní město Praha, které tvoří zhruba 27,5 % celorepublikového HDP. Více než 10 % se na tvorbě HDP podíleli v roce 2021 další velké kraje – Středočeský a Jihomoravský. Nejnižší podíl měl v roce 2021 Karlovarský kraj (1,6 %), který je nejmenším krajem v ČR a současně krajem s nejnižší hodnotou HDP v přepočtu na obyvatele. Mezi lety 2010 a 2021 vzrostl podíl Středočeského, Jihomoravského a také Královéhradeckého kraje na celostátní produkci HDP a klesl podíl Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje.

Obr. 11.5: Podíl krajů na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky

Zdroj: Databáze regionálních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-28].
Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg>. Výpočty – Ústav územního rozvoje.

Celoevropské srovnání, které je důležité i z hlediska kategorizace regionů v rámci kohezní politiky EU, umožňuje ukazatel HDP na obyvatele v PPS vůči průměru EU. Pozitivním jevem v minulých letech byla vyšší dynamika růstu HDP v ČR i ve většině krajů. V roce 2020 se však tento trend zastavil a v roce 2021 HDP na obyvatele v ČR i ve všech krajích (s výjimkou Moravskoslezského kraje) oproti průměru EU klesl. Ve dvou krajích (Karlovarský a Ústecký) byla v roce 2021 úroveň HDP na obyvatele v PPS vůči průměru EU dokonce nižší než v roce 2012.

Ve sledovaném období vzrostla úroveň HDP na obyvatele v ČR z 83,8 % průměru EU v roce 2012 na 91,6 % v roce 2021. Otázkou však je, jak bude česká ekonomika reagovat na aktuální globální ekonomické a politické vlivy.

Z jednotlivých krajů má pouze Praha HDP na obyvatele vyšší, než je průměr EU. Hranici 80 % HDP na obyvatele v EU dále přesáhly v roce 2021 kraje Jihomoravský, Královéhradecký a Plzeňský. Nejnižší HDP má Karlovarský kraj (54,5 %). **Viz grafický list 11.3.**

Tab. 11.10: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v PPS (standard kupní síly), EU-27 = 100 (v %)

Území	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Česká republika	83,8	85,5	87,6	88,6	89,0	91,0	92,1	93,2	93,4	91,6
Hlavní město Praha	185,0	190,1	193,5	197,0	197,9	200,2	205,7	206,4	205,3	202,9
Středočeský kraj	75,9	75,6	78,7	79,1	80,9	82,8	81,6	85,6	81,7	79,4
Jihočeský kraj	69,6	70,6	71,0	71,1	70,7	73,3	73,8	74,9	76,6	72,7
Plzeňský kraj	74,5	78,6	81,0	81,0	81,2	82,9	83,1	81,8	81,8	80,9
Karlovarský kraj	57,7	58,9	59,2	58,1	58,0	59,4	58,7	58,3	57,4	54,5
Ústecký kraj	63,8	63,9	64,3	66,3	63,9	64,8	64,4	66,5	65,6	63,5
Liberecký kraj	63,8	65,5	67,7	68,0	67,9	69,6	70,1	70,8	70,7	67,7
Královéhradecký kraj	70,0	72,2	73,9	75,3	76,9	80,6	81,0	82,5	84,1	83,8
Pardubický kraj	64,8	66,8	69,6	70,1	70,7	73,4	73,9	73,3	76,5	72,7
Kraj Vysočina	69,2	70,7	72,5	71,7	72,1	74,2	73,1	74,7	78,5	73,9
Jihomoravský kraj	79,4	83,0	82,6	84,0	82,8	84,3	87,0	88,1	91,0	90,2
Olomoucký kraj	63,2	64,1	66,0	67,1	67,7	70,2	71,0	72,0	74,0	72,7
Zlínský kraj	69,5	71,7	75,7	75,4	75,5	77,5	76,9	79,0	78,7	77,8
Moravskoslezský kraj	70,6	69,3	72,4	72,4	72,8	73,6	75,2	72,8	71,8	72,8

Zdroj: Databáze regionálních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-28].
Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg>.

11.5. Nezaměstnanost a počet uchazečů o zaměstnání

Do roku 2013 docházelo dlouhodobě k nárůstu nezaměstnanosti. Pozitivní změny ve vývoji ekonomiky v ČR byly zaznamenány vzhledem ke zpoždění vývoje na trhu práce poklesem registrované nezaměstnanosti teprve ve druhém pololetí 2014. Trend snižování počtu nezaměstnaných pokračoval i nadále až do roku 2019. V roce 2020 nastal krátkodobý nárůst počtu nezaměstnaných i podílu nezaměstnaných, avšak již v roce 2021 došlo opět k poklesu obou ukazatelů. Přesto se hodnoty ještě nedostaly na úroveň roku 2019. Tento negativní výkyv byl pravděpodobně způsoben pandemií koronaviru.

Na konci roku 2019 dosáhl počet uchazečů o práci 215 532, což je o 16 002 uchazečů méně než v roce 2018. V roce 2020 však došlo k nárůstu počtu nezaměstnaných na 291 977. Z tohoto počtu bylo celkem 273 758 dosažitelných uchazečů o zaměstnání, což je rozhodujících pro výpočet ukazatele podílu nezaměstnaných osob. Oproti roku 2019 to byl nárůst o 77 473 osob. Podíl nezaměstnaných vzrostl meziročně o 1,15 %. V roce 2021 došlo naopak k poklesu dosažitelných uchazečů o zaměstnání na 236 375 a podílu nezaměstnaných k poklesu o 0,53 %, avšak v následujícím roce 2022 nastal opět jejich nárůst na 247 793 uchazečů a jejich podíl narostl oproti roku 2021 o 0,23 %.

Ukazatel „míra registrované nezaměstnanosti“, byl od ledna roku 2013 nahrazen ukazatelem „průměrný podíl nezaměstnaných osob“, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Ukazatel „podíl nezaměstnaných osob“ je s původním ukazatelem nesrovnatelný. Pro sledování vývoje nového ukazatele jsou však dispozici časové řady do úrovně okresů od roku 2005.

Tab. 11.11: Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob v letech 2010–2022 (stav ke konci období)

Rok	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	Celkem	Dosažitelní	Celkem	Muži	Ženy
2010	561 551	546 484	7,40	7,68	7,12
2011	508 451	491 958	6,77	6,81	6,73
2012	545 311	530 994	7,37	7,44	7,29
2013	596 833	582 457	8,17	8,33	8,02
2014	541 914	525 975	7,46	7,44	7,49
2015	453 118	436 547	6,24	6,12	6,35
2016	381 373	360 170	5,19	5,09	5,28
2017	280 620	259 929	3,77	3,71	3,83
2018	231 534	210 712	3,07	2,98	3,17
2019	215 532	196 285	2,87	2,81	2,93
2020	291 977	273 758	4,02	3,93	4,11
2021	258 173	236 375	3,49	3,32	3,66
2022	271 803	247 793	3,72	3,37	4,10

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Zdroj: Veřejná databáze [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-04-18].

Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30853&akt=387>>.

Tab. 11.12: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob k 31. 12. 2022

Území	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	Celkem	dosažitelní	Celkem	Muži	Ženy
Česká republika	271 803	247 793	3,72	3,37	4,10
Hlavní město Praha	27 766	25 194	3,04	2,57	3,52
Středočeský kraj	31 177	28 353	3,23	2,79	3,68
Jihočeský kraj	13 130	11 868	2,98	2,75	3,21
Plzeňský kraj	11 970	10 792	2,94	2,62	3,29
Karlovarský kraj	8 429	7 646	4,24	3,66	4,85
Ústecký kraj	30 740	28 158	5,54	4,70	6,43
Liberecký kraj	12 255	10 918	3,97	3,40	4,57
Královéhradecký kraj	11 569	10 412	3,10	2,86	3,36
Pardubický kraj	10 005	9 239	2,86	2,62	3,11
Kraj Vysočina	10 688	9 754	3,08	2,87	3,31
Jihomoravský kraj	35 405	32 582	4,36	4,01	4,74
Olomoucký kraj	15 297	14 127	3,63	3,44	3,82
Zlínský kraj	11 470	10 399	2,89	2,74	3,06
Moravskoslezský kraj	41 902	38 351	5,12	5,02	5,23

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Zdroj: Veřejná databáze [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 202-04-18].

Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30853&akt=387>>.

Podíl nezaměstnaných osob v České republice na konci roku 2022 činil 3,72 % (u mužů 3,37 % a u žen 4, 10 %), což znamená opětovný mírný nárůst oproti předchozímu roku. Jedná se však o výrazný pokles ve srovnání s rokem 2013, kdy činil 8,17 %. Trend poklesu podílu nezaměstnaných osob, nastalý v roce 2014, pokračoval průběžně

až do roku 2019, kdy činil podíl nezaměstnaných jen 2,87 %. V roce 2020 však došlo v souvislosti s pandemií koronaviru k nárůstu.

Vyšší je již od roku 2014 podíl nezaměstnaných u žen než u mužů. Je to obrát oproti období do roku 2014, kdy byl naopak vyšší podíl nezaměstnaných mužů, oproti podílu žen.

V ČR jsou v ukazatelích nezaměstnanosti velké regionální rozdíly. V jednotlivých krajích i SO ORP ČR jsou rozdíly v absolutním počtu uchazečů o zaměstnání i v podílu nezaměstnaných osob. Nejvíce neumístěných uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2022 bylo evidováno v Moravskoslezském kraji (38 351), Druhým krajem s vysokým počtem uchazečů o zaměstnání byl Jihomoravský kraj (32 582) a následoval kraj Středočeský a Ústecký.

Naopak, nejméně uchazečů o zaměstnání bylo vzhledem k velikosti kraje v kraji Karlovarském (7 646), ale rovněž v Pardubickém kraji a Kraji Vysočina. Obdobná je i situace v podílu nezaměstnaných. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v roce 2022 v Ústeckém kraji s hodnotou 5,54 % a nejnižší naopak v Pardubickém kraji s 2,86 %.

Poměrně výrazné rozdíly byly koncem roku 2022 rovněž v podílu nezaměstnaných osob na úrovni krajů i SO ORP. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v roce 2022 zaznamenán v SO ORP Karviná v Moravskoslezském kraji s 9,44 %, následován SO ORP Orlová s 8,92 %, Havířov a Vítkov z téhož kraje. SO ORP s nejvyšším podílem nezaměstnaných zůstávají stejné jako v roce 2019, tedy před pandemií koronaviru, jeho hodnota se však u všech SO ORP zvýšila, např. v SO ORP Orlová činil v roce 2019 7,71 %.

Nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl naopak v SO ORP Pacov v Kraji Vysočina s 1,08, % následován SO ORP Stod v Plzeňském kraji, Říčany ve Středočeském kraji SO ORP Pelhřimov v Kraji Vysočina a SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav rovněž ve Středočeském kraji.

Situace v pořadí SO ORP s nejnižšími hodnotami podílu nezaměstnaných se ve srovnání se stavem před pandemií v roce 2019 mírně změnila. V roce 2019 byl podíl nezaměstnaných nejnižší v SO ORP Kostelec nad Orlicí v Královéhradeckém kraji s 1,11 %, následován SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav ve Středočeském kraji a SO ORP Pelhřimov v Kraji Vysočina. Podíl nezaměstnaných v SO ORP ČR, viz grafický list 11. 4.

Z pohledu situace na trhu práce je trvale velkým problémem zejména dlouhodobá nezaměstnanost osob evidovaných déle než 12 měsíců, (případně déle než 24 měsíců) a prodloužení průměrné délky evidence. Dlouhodobá nezaměstnanost, která ve velké míře kopíruje celkovou nezaměstnanost a je vyšší v regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností. Průměrná hodnota podílu dlouhodobě nezaměstnaných na uchazečích o práci za ČR dosáhla koncem roku 2021 36,44 %, což je poměrně významné zvýšení oproti roku 2021 kdy činila 23,5 %. Hodnota tohoto ukazatele za ČR dosáhla byla koncem roku 2018 jen 26,1 %. Nejvíce byl dlouhodobou nezaměstnaností v roce 2021 postižen Moravskoslezský kraj (44,96 %).

V roce 2020 pokračoval ještě trend poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti z předchozích let a neprojevil se ještě vliv pandemie koronaviru. Nárůst v dlouhodobé nezaměstnanosti se projevuje logicky vždy s určitým zpožděním a projevil se tedy až v roce 2021.

Dlouhodobá nezaměstnanost je rovněž vysoká kromě Moravskoslezského kraje v mnoha SO ORP Ústeckého kraje, Karlovarského kraje, a i v některých SO ORP Olomouckého kraje, Jihomoravského a Zlínského kraje.

Naopak nejnižší podíl uchazečů o zaměstnání, evidovaných déle než 12 měsíců, byl zaznamenán v roce 2021 v regionech s nižší celkovou nezaměstnaností, a sice v Pardubickém (21,45 % oproti 14,0 % v předchozím roce), Královéhradecké (26,62 %) a Jihočeském (28,31 %). Ve všech uvedených krajích byl již zaznamenán významný nárůst v porovnání předchozím rokem 2021.

Dlouhodobá nezaměstnanost je největším problémem u osob s nižším vzděláním, ale může postihovat i například absolventy, kteří obtížněji hledají uplatnění na trhu práce a vyšší věkové skupiny nad 50 let.

V posledních letech do roku 2019 pokračoval i u dlouhodobé nezaměstnanosti pozitivní trend. Uchazečů evidovaných úřady práce více než 12 měsíců nadále ubývalo. V roce 2021 se však již v tomto ukazateli projevila se zpožděním negativní situace v souvislosti s pandemií koronaviru.

Navzdory dosavadnímu pozitivnímu vývoji z posledních let ovlivnila tento pozitivní vývoj na trhu práce negativně pandemie nového typu koronaviru nárůstem nezaměstnanosti v roce 2020, které se určitým zpožděním negativně projevilo v roce 2021 i na dlouhodobé nezaměstnanosti.

Tab. 11.13: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob k 31. 12. 2022

Území	Počet nezaměstnaných osob nad 12 měsíců	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP dosažitelní	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (%)
Česká republika	86 145	236 375	36,44
Hlavní město Praha	9 568	23 891	40,05
Středočeský kraj	8 899	26 439	33,66
Jihočeský kraj	3 221	11 379	28,31
Plzeňský kraj	3 301	10 433	31,64
Karlovarský kraj	3 099	7 800	39,73
Ústecký kraj	10 658	26 428	40,33
Liberecký kraj	3 428	10 152	33,77
Královéhradecký kraj	2 573	9 667	26,62
Pardubický kraj	1 731	8 070	21,45
Kraj Vysočina	2 818	9 587	29,39
Jihomoravský kraj	12 144	30 315	40,06
Olomoucký kraj	4 325	13 251	32,64
Zlínský kraj	2 853	9 978	28,59
Moravskoslezský kraj	17 527	38 985	44,96

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Zpracoval Ústav územního rozvoje 2023.

Nabídka nahlášených volných pracovních míst se v posledním období zvyšovala a počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo odpovídal významnému nárůstu počtu nahlášených volných pracovních míst. Tento trend se změnil v roce 2019, kdy došlo krátkodobě k poklesu volných pracovních míst, avšak již v roce 2021 se počet opět zvýšil.

11.6. Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a škol

Vyjíždka a dojíždka do škol a zaměstnání

Údaje o vyjíždce a dojíždce do zaměstnání a škol jsou důležité pro zkoumání vztahů mezi sídly. Zdrojem dat jsou informace ze sčítání lidu, domů a bytů (SLDB)¹. Z mezikrajského srovnání dat ze SLDB 2021 vyplývá, že pouze Praha měla kladné saldo dojíždky do zaměstnání. Podobná situace byla v případě dojíždky do škol, kde kladné saldo dojíždky měla opět Praha a dále Jihomoravský a Plzeňský kraj. S postavením Prahy jako centra dojíždky souvisí i největší vyjíždka ze Středočeského kraje. V rámci pracovní dojíždky má zásadní význam denní dojíždka.

¹ Analýzu dat o dojíždce komplikuje fakt, že otázky na dojíždku nebyly ve velkém počtu případů zodpovězeny vůbec, nebo byly zodpovězeny neúplně.

Tab. 11.14: Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle frekvence vyjížd'ky a podle krajů

Území	Vyjíždějící celkem	v tom vyjíždějící					
		5x týdně a častěji	1x–4x týdně	pravidelně, ale méně než 1x týdně	nepravidelně	z jiného místa než z obvyklého bydliště	nezjištěno
Česká republika	5 073 543	3 410 997	669 364	31 685	191 578	37 007	732 912
Hlavní město Praha	660 139	396 585	132 665	4 231	27 566	3 213	95 879
Středočeský kraj	713 262	471 906	105 564	3 555	28 503	3 891	99 843
Jihočeský kraj	295 359	203 059	32 772	2 203	10 898	2 833	43 594
Plzeňský kraj	284 444	199 903	30 823	1 647	9 838	1 873	40 360
Karlovarský kraj	122 046	80 669	13 404	1 129	4 605	1 499	20 740
Ústecký kraj	354 958	224 807	47 779	2 864	13 419	2 673	63 416
Liberecký kraj	201 964	136 652	22 337	1 206	7 256	1 782	32 731
Královéhradecký kraj	251 844	175 053	27 948	1 560	9 875	2 200	35 208
Pardubický kraj	247 467	172 087	28 749	1 486	9 171	1 915	34 059
Kraj Vysočina	237 324	167 672	26 171	1 487	8 722	2 271	31 001
Jihomoravský kraj	588 670	402 170	80 698	3 370	21 499	3 584	77 349
Olomoucký kraj	295 320	207 198	32 412	1 807	10 459	2 500	40 944
Zlínský kraj	271 726	191 634	28 357	1 883	9 665	2 486	37 701
Moravskoslezský kraj	549 020	381 602	59 685	3 257	20 102	4 287	80 087

Zdroj: Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle frekvence vyjížd'ky, pohlaví a podle krajů podle Sčítání lidu, domů a bytů – Česká republika – 2021 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-09-27]. Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz/>>.

Saldo dojížd'ky do zaměstnání a škol, viz grafické listy 11.5–11.7.

Regiony dojížd'ky

Jako jeden z podkladů pro plánování dopravní infrastruktury, zejména veřejné hromadné dopravy, ale například i pro řešení otázky využití zdrojů pracovních sil, lze použít vymezení regionů pracovní dojížd'ky. Tyto regiony jsou chápány jako přirozené územní jednotky, které jsou z hlediska pohybu za prací relativně uzavřené.

Dle regionalizace pracovní dojížd'ky, zpracované ČSÚ, existují v ČR tři regiony dojížd'ky s více než 0,5 milionem obyvatel (Praha, Brno, Ostrava) a 14 regionů nad 100 tisíc obyvatel. Tvoří je krajská města a dále města Mladá Boleslav, Opava, Teplice a Třinec. Celkem bylo vymezeno 227 dojížd'kových regionů, nejvíce regionů je ve velikostní kategorii 20 000–49 999 obyvatel, průměrný počet obyvatel dojížd'kového regionu je 45 263 obyvatel – viz následující tabulky a obrázky.

Tab. 11.15: Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle kraje místa pracoviště/školy a podle kraje bydliště

Kraj bydliště	Vyjíždějící celkem	z toho kraj místa pracoviště/školy													
		Hlavní město Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
Česká republika	5 073 543	883 346	559 227	279 215	271 520	105 147	320 012	186 284	247 797	235 463	222 506	595 343	291 303	264 744	529 599
Hlavní město Praha	660 139	603 462	41 202	979	1 154	303	1 715	833	923	647	486	1 045	423	347	348
Středočeský kraj	713 262	211 157	476 987	2 982	2 784	292	3 250	2 271	2 601	2 898	1 563	1 113	395	263	268
Jihočeský kraj	295 359	8 473	2 515	267 004	2 147	79	188	99	337	199	3 216	1 063	155	113	123
Plzeňský kraj	284 444	6 218	3 400	2 328	259 030	1 238	349	79	157	126	85	280	80	70	60
Karlovarský kraj	122 046	2 571	496	213	3 848	101 879	988	70	91	70	67	171	71	31	49
Ústecký kraj	354 958	15 366	10 363	318	1 290	1 014	310 181	3 447	505	261	214	461	195	120	131
Liberecký kraj	201 964	5 532	10 286	150	168	27	2 242	175 961	4 371	376	66	325	156	68	70
Královéhradecký kraj	251 844	6 182	5 789	162	166	36	216	2 801	224 938	7 947	163	1 138	466	126	145
Pardubický kraj	247 467	5 783	3 008	168	132	27	141	201	11 851	216 103	1 803	4 321	1 913	217	227
Kraj Vysočina	237 324	4 805	2 629	3 767	200	29	135	90	542	2 411	208 607	11 227	423	258	188
Jihomoravský kraj	588 670	3 904	892	589	201	74	255	115	355	1 765	5 548	553 602	3 481	6 821	809
Olomoucký kraj	295 320	3 003	551	187	104	64	126	78	455	1 911	316	7 626	269 198	6 038	3 341
Zlínský kraj	271 726	2 611	376	122	97	30	66	58	199	235	185	8 683	6 768	246 404	3 284
Moravskoslezský kraj	549 020	4 279	733	246	199	55	160	181	472	514	187	4 288	7 579	3 868	520 556

Zdroj: Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle kraje místa pracoviště/školy, pohlaví a podle kraje bydliště podle Sčítání lidu, domů a bytů – Česká republika – 2021 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-09-27].

Dostupné z URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD21VD001x&z=T&f=TABULKA&katalog=34155&v=v572__null__null__null>.

V rámci ČR jsou velké rozdíly v území ve vyjíždě a dojíždě do zaměstnání a škol i ve vymezení regionů dojíždě. Obecně lze říci, že velikost regionu dojíždě (dojížděková vzdálenost do zaměstnání i do škol) je přímo úměrná velikosti sídla a jeho ekonomické síle. Naopak čím menší a ekonomicky slabší sídlo, tím více lidí z něj zpravidla dojíždí do zaměstnání a do škol.

Tab. 11.16: Vyjíždějící do zaměstnání a do školy podle velikostních skupin obcí a krajů podle obvyklého pobytu

	Vyjíždějící celkem
Česká republika	5 073 543
v tom velikostní skupina obce podle počtu obyvatel:	
do 199	86 484
200 - 499	328 313
500 - 999	486 182
1 000 - 1 999	547 818
2 000 - 4 999	633 489
5 000 - 9 999	441 212
10 000 - 19 999	432 863
20 000 - 49 999	570 661
50 000 - 99 999	371 357
100 000 a více	1 175 164

Zdroj: Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle frekvence vyjíždě, pohlaví a podle krajů podle Sčítání lidu, domů a bytů – Česká republika – 2021 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-10-31]. Dostupné z URL: <<https://vldb.czso.cz>>.

Vedle dat ze SLDB je možné získat vybraná data o dojíždě rovněž z projektu „Zlepšení podmínek pro decentralizaci a dostupnost veřejné správy v území“, financovaného z fondů EHP a Norska v letech 2014–2021. Zpracování dojíždě zde vychází z dat mobilních operátorů. Podrobná metodika zpracování a vyhodnocení dat od mobilních operátorů použita v tomto projektu je v materiálu: Metodický postup řešení finální databáze 4, INTENS Corporation s.r.o., 2023.

V rámci vyhodnocení dat od mobilních operátorů byly použity následující základní analytické kategorie pro analýzy mobility:

Kategorie bydlících v obci trvale nebo opakovaně přenocujících:

- Rezidenti (D – domov)
- Druhé bydlení (D2 – druhý domov) – specifický typ dojíždě, kdy rezident jedné obce pravidelně nocuje v jiné obci. Typově se jedná zejména o víkendové pobyty na chalupách či chatách, dojížděka studentů či pracovníků vícedenního charakteru apod.

Dojíždějící opakovaně:

- Typ 1 (T1) = dojížděka za prací a do škol – nejintenzivnější typ dojíždě.
- Typ 2 (T2) = intenzivní dojížděka za službami – typ dojíždě, který lze připodobnit k pravidelné dojíždě za službami, a to zejména nákupy, dále pak kulturní, sociální a sportovní služby, popřípadě návštěvy příbuzných a přátel aj.
- Typ 3 (T3) = občasná dojížděka za službami – nejslabší dojížděková vazba, u které lze identifikovat pravidelnost v chování a lze ji proto považovat za cílenou a periodickou dojížděku. Lze ji připodobnit k nedenní dojíždě za specifickými službami, jako jsou kulturní, sociální, sportovní a jiné služby, popřípadě lékařská péče či návštěva úřadů či návštěvy příbuzných a přátel.

Dojíždějící neopakovaně:

- Nocující návštěvník (PN) – osoba, která v dané obci není rezidentem ani pro ni není tato obec místem pravidelné dojíždě či druhým bydlením T1, T2, T3, ani D2, avšak přesto zde přenocuje.
- Návštěvník (N) - osoba jednorázově navštěvující danou obec a setrvávající zde při jedné návštěvě alespoň 3 hodiny. Zároveň se však nesmí jednat o žádnou z předešlých tří kategorií opakovaně dojíždějících (T1, T2, T3) ani o PN.

Pomocné analytické kategorie:

- Na cestě – specifická kategorie pro osoby, které nepobývají v dané hodině v žádné obci v rámci výše uvedených režimů.
- Rezidenti bez SIM karty – specifická dopočtová kategorie vytvořená pro potřeby interpretační korekce agregovaných výroků o mobilitě pro osoby, které nemají SIM kartu, tudíž jejich chování nemůže být zastoupeno ve výsledcích na základě signalizačních dat.

Zájmovým územím zpracované studie je celá Česká republika v podrobnosti do úrovně obcí. Praha a další územně členěná města jsou považována vždy za 1 obec. Česká republika je rozdělena do 6254 obcí, za které budou data poskytnuta. Údaje připadající na 4 vojenské újezdy jsou individuálně řešeny tak, aby neměly žádné rezidenty a aby údaje za okolní obce nebyly zkresleny. Údaje za vojenské újezdy nejsou součástí datasetu.

Měření sleduje úsek 28 dnů, a to 7.12.2022 – 20.12.2022, 29.12.2022 – 6.1.2023 a 14.1.2023 – 18.1.2023.

Pomocnými datovými zdroji jsou údaje o počtu trvale bydlících obyvatel v jednotlivých obcích ČR dle ČSÚ ze sčítání v roce 2021 dopočtené dle standardní metodiky ČSÚ k datu 1.1. 2022. Dalším pomocným zdrojem pro strukturální korekturu výsledků jsou data ČSÚ o věkové struktuře trvale bydlících v jednotlivých obcích dle dat ČSÚ ze sčítání v roce 2021 a údaje o míře využívání mobilních telefonů v celé populaci ČR stanovené pro jednotlivé věkové skupiny dle reprezentativního rozsáhlého šetření českých domácností v roce 2021.

Bylo vyhodnoceno srovnání s výsledky ze SLDB 2021 a byly vyhodnoceny obce s největšími extrémy v souboru dle procentní odchylky od ČSÚ. U těchto obcí byly identifikovány pravděpodobné příčiny a faktory přispívající k vysoké míře odchylky od ČSÚ.

V tabulce níže je uveden přehled porovnání s ČSÚ pro krajská města. Z tabulky je patrné, že v Praze a Brně ve skutečnosti bydlí (ve smyslu definice Domova v rámci projektu, která připouští jako "žijící ve městě" i studenty vysokých škol a studenty středních škol na internátech) více obyvatel, než uvádí ČSÚ. Výrazně vyšší je tento podíl i v případě Olomouce k čemuž přispívá kombinace použité metodiky a zvoleného časového období.

Ostrava s podílem 0,97 ve Finální databázi 4 odpovídá neutrálnímu stavu. Důvodem je dlouhodobá restrukturalizace ekonomiky a snaha o přerod na významné středisko služeb nadregionálního významu.

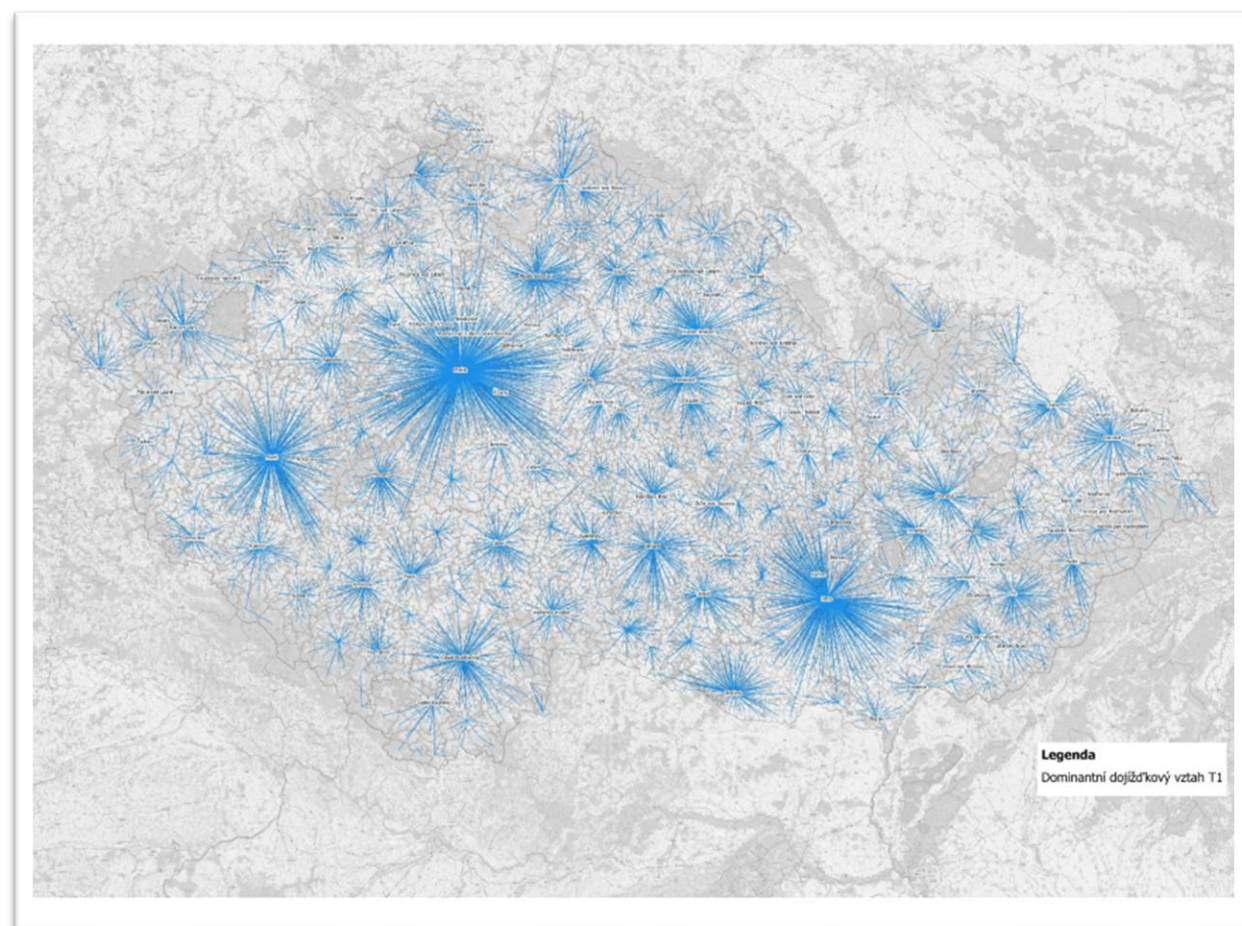
Další krajská města se pak dle podílu nacházejí na obdobné úrovni mezi neutrálním stavem a hodnotami center Prahy a Brna (výjimku tvoří specifické Ústí nad Labem).

Tab. 11.17: Porovnání s výsledky SLDB z ČSÚ, krajská města

Obec	ID	Obyvatelstvo ČSÚ	Obyvatelstvo data FD4	Podíl FD1	Podíl FD2	Podíl FD3	Podíl FD4
Praha	554782	1 275 406	1 422 724	1,14	1,15	1,03	1,12
Brno	582786	379 466	431 043	1,16	1,14	1,06	1,14
Ostrava	554821	279 791	271 217	1,00	0,98	0,95	0,97
Plzeň	554791	168 733	172 643	1,08	1,07	0,99	1,02
Liberec	563889	102 951	105 100	1,02	1,04	0,98	1,02
Olomouc	500496	99 496	114 892	1,20	1,17	1,11	1,15
České Budějovice	544256	93 426	95 677	1,06	1,05	0,96	1,02
Hradec Králové	569810	90 596	93 636	1,04	1,04	0,97	1,03
Ústí nad Labem	554804	90 378	82 086	0,91	0,91	0,85	0,91
Pardubice	555134	88 520	91 914	1,05	1,06	0,98	1,04
Zlín	585068	72 973	77 717	1,07	1,06	1,03	1,07
Jihlava	586846	50 108	52 880	1,07	1,07	1,01	1,06
Karlovy Vary	554961	45 500	45 159	0,99	1,01	0,99	0,99

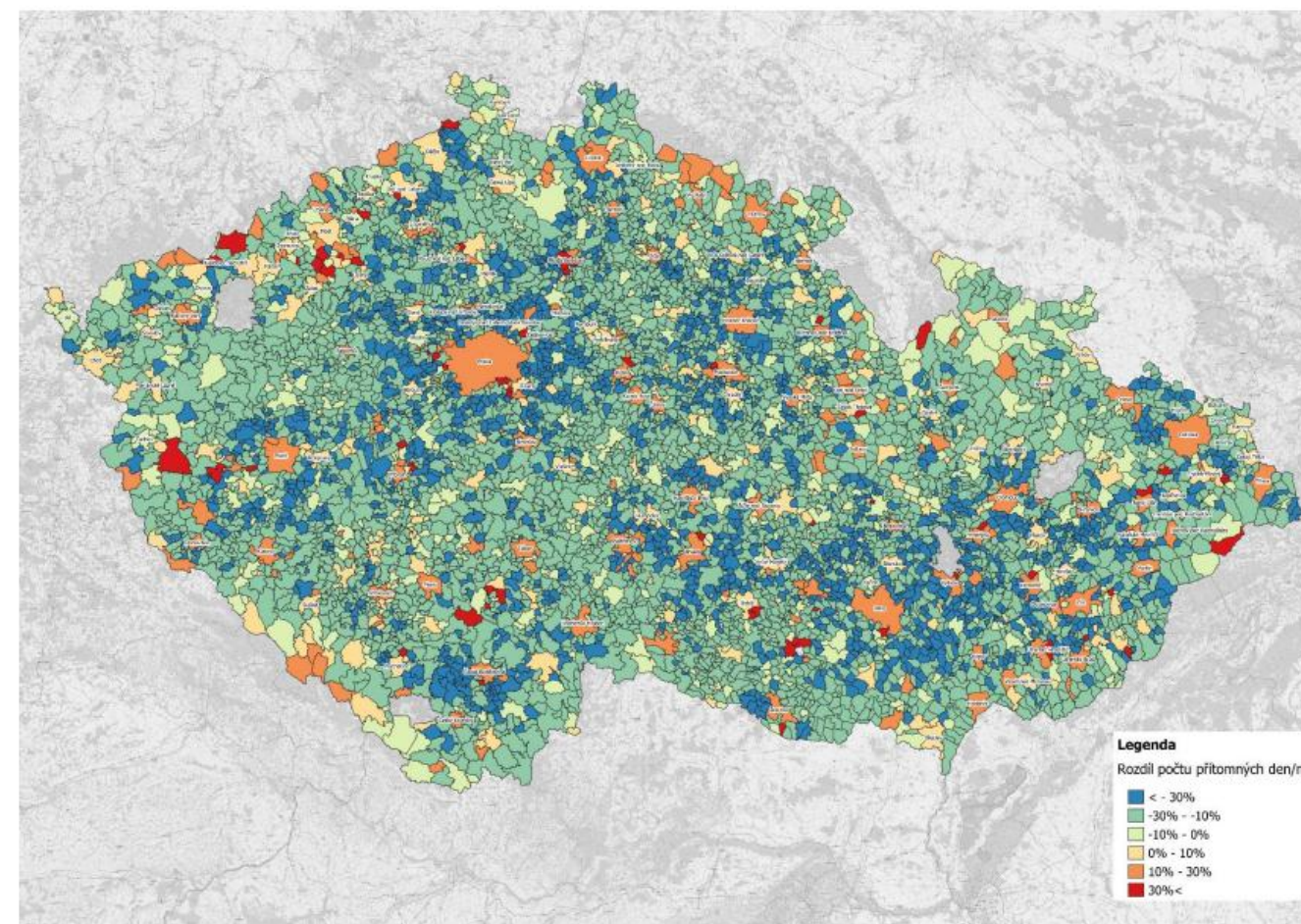
Zdroj: Metodický postup řešení Finální databáze 4, INTENS Corporation s.r.o., 2023.

Obr. 11. 6.: Nejčastější směr vyjížděky T1 (dojížděka za práci a do škol – nejintenzivnější typ dojížděky)

Zdroj: Metodický postup řešení Finální databáze 4, INTENS Corporation s.r.o., 2023.

Obr. 11. 7.: Rozdíl počtu přítomných ve 12:00 a 00:00 ve vybraném dni v týdnu (středa)

Zdroj: Metodický postup řešení Finální databáze 4, INTENS Corporation s.r.o., 2023.

Obrat dojížděky do zaměstnání ze SLDB 2011 byl jedním významných z kritérií vymezování center osídlení jednotlivých kategorií v ČR ve studii „Sídlní struktura České republiky, Návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu“, zpracované AURS, spol. s r. o. a ÚRS PRAHA, a. s. jako podklad pro ÚAP ČR v roce 2017. Předpokládá se, že i v novém aktualizovaném vymezení center v kategorizaci center osídlení, které se připravuje bude hrát dojížděka důležitou roli.

11.7. Míra podnikatelské aktivity

Míra podnikatelské aktivity se vyjadřuje počtem ekonomických subjektů evidovaných v Registru ekonomického subjektu, kteří připadají na 1000 obyvatel. Registr ekonomických subjektů zahrnuje všechny subjekty včetně těch, které nevyvíjejí žádnou aktivitu. V rámci ÚAP ČR se při hodnocení podnikatelské aktivity vychází z údajů o ekonomických subjektech se zjištěnou aktivitou.

Z hlediska ekonomického vývoje je důležitým ukazatelem vývoj podnikatelské aktivity. Vývoj podnikatelské aktivity v jednotlivých krajích v letech 2018–2022 znázorňuje následující tabulka. Hodnoty tohoto ukazatele za ČR jako celek od roku 2018 až do roku 2021 rostly, v roce 2022 stagnovaly a zůstaly na stejné úrovni jako v roce 2021. V jednotlivých krajích tento ukazatel rostl od roku 2018 až do roku 2021, v roce 2022 v polovině krajů (tj. v 7 krajích) mírně klesl, v ostatních krajích zůstal na úrovni roku 2021 nebo mírně vzrostl. Nejnížší míra podnikatelské aktivity je v Ústeckém kraji a dále v kraji Karlovarském a Moravskoslezském. Naopak nejvyšší úroveň dosáhla míra podnikatelské aktivity v roce 2022 v Hlavním městě Praha, mírně nad celostátním průměrem je také v Jihomoravském kraji.

Tab. 11.18: Vývoj míry podnikatelské aktivity v krajích v letech 2018-2022 (subjekty se zjištěnou aktivitou)

Území	2018	2019	2020	2021	2022
Česká republika	141	143	147	151	151
Hl. m. Praha	266	271	287	296	290
Středočeský kraj	135	137	140	144	142
Jihočeský kraj	133	134	135	138	138
Plzeňský kraj	123	123	124	128	126
Karlovarský kraj	113	112	113	118	115
Ústecký kraj	99	100	102	106	107
Liberecký kraj	126	127	129	133	132
Královéhradecký kraj	132	133	135	139	138
Pardubický kraj	122	124	125	130	129
Kraj Vysočina	124	126	127	131	131
Jihomoravský kraj	143	145	147	153	154
Olomoucký kraj	114	116	118	121	121
Zlínský kraj	128	129	131	134	135
Moravskoslezský kraj	108	111	113	117	119

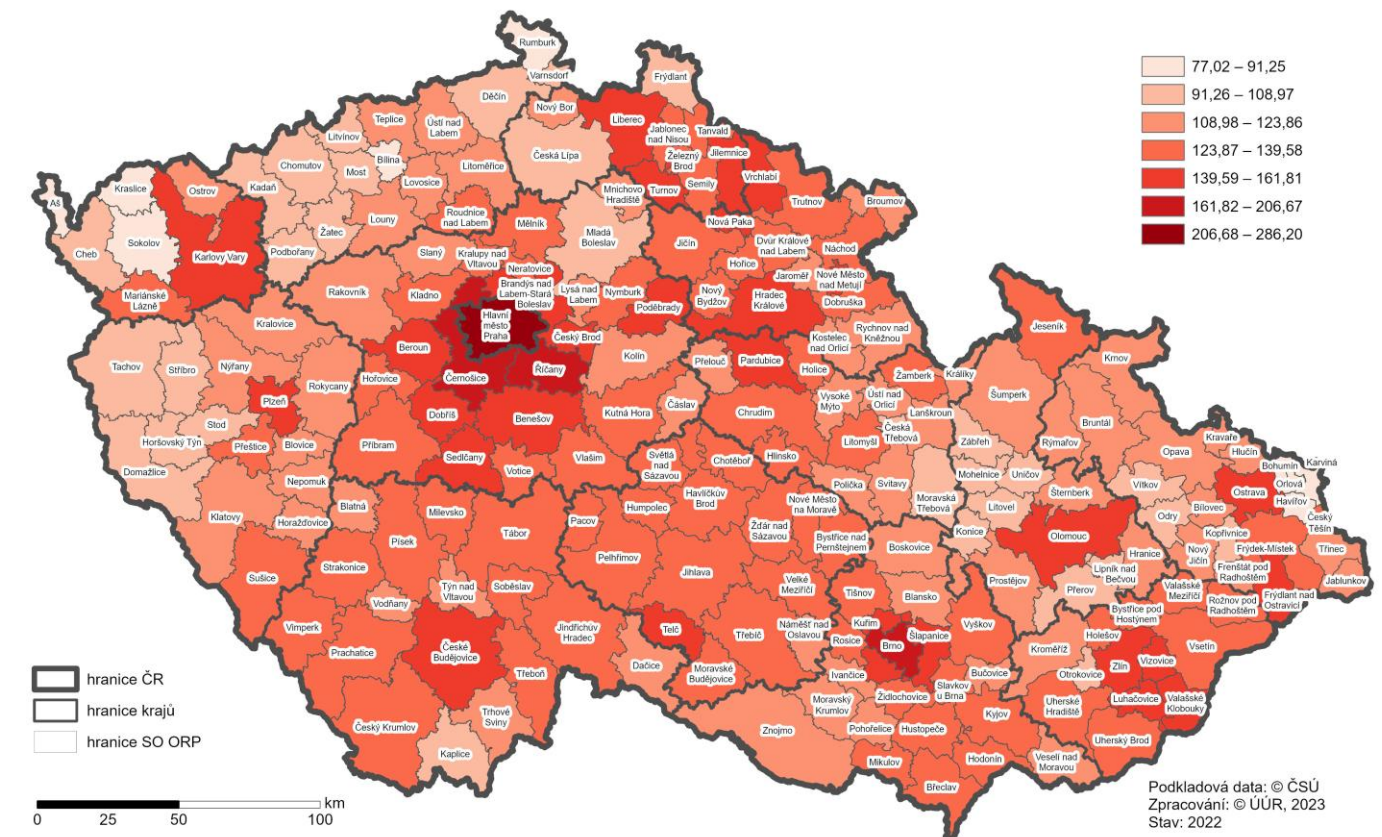
Zdroj: Veřejná databáze – Ekonomické subjekty [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-08-24].

Dostupné z URL:

<<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30853&akt=387#katalog=30831>>.

V jednotlivých správních obvodech ORP se míra podnikatelské aktivity pohybovala v roce 2022 v rozmezí od 77 (SO ORP Orlová) do 286 (Hlavní město Praha) – viz následující obrázek. Vysoká míra podnikatelské aktivity byla kromě Prahy také v Brně a dále v některých dalších SO ORP, především v okolí Prahy. Nízká úroveň podnikatelské aktivity (méně než 100) je především v SO ORP v Ústeckém kraji a dále v některých SO ORP v krajích Moravskoslezském, Plzeňském, Karlovarském a Olomouckém.

Obr. 11.8: Míra podnikatelské aktivity v roce 2022 (ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou)

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2023.

III. Závěrečný souhrn

Česká ekonomika až do roku 2019 rostla. HDP vyjádřený v reálných cenách rostl nepřetržitě od roku 2014 až do roku 2019 a současně měl vyšší dynamiku růstu než EU. V roce 2020 se však tento trend zastavil. Úroveň HDP na obyvatele dosáhla výše 91,6 % průměru EU v roce 2021 oproti 83,8 % v roce 2012. Vzhledem k otevřenosti české ekonomiky ovlivňují její vývoj také vnější ekonomické vztahy. Doprovodným ukazatelem vypovídajícím o ekonomické situaci je míra podnikatelské aktivity. V posledních letech vykazují hodnoty tohoto ukazatele za ČR jako celek růst, jeho úroveň se však v jednotlivých regionech liší.

Růst ekonomiky do roku 2019 měl pozitivní vliv i na celkovou zaměstnanost, která také vzrostla. Nejvíce osob bylo zaměstnáno v terciárním sektoru a jejich podíl od roku 2010 mírně vzrostl – v roce 2021 dosáhl výše 60,6 % z celkového počtu zaměstnaných osob. Nejméně osob bylo zaměstnáno v primárním sektoru. Z hlediska zaměstnanosti v jednotlivých sektorech národního hospodářství existují velké rozdíly mezi Prahou a ostatními regiony.

Pozitivní změny ve vývoji ekonomiky byly zaznamenány na trhu práce poklesem nezaměstnanosti vyjádřené snižováním podílu nezaměstnaných osob ve druhém pololetí roku 2014 a tento trend pokračoval až do roku 2019. Přesto zůstávají v ČR velké regionální rozdíly v jednotlivých ukazatelích nezaměstnanosti mezi jednotlivými kraji, okresy i SO ORP. Nad republikovým průměrem jsou zejména okresy v severních Čechách a na severní Moravě, ale i na jižní Moravě.

V roce 2020 vzhledem k pandemii koronaviru došlo krátkodobě k zhoršení situace na trhu práce vyjádřené zvýšeným počtem uchazečů o práci i podílem nezaměstnaných osob. Tento negativní trend v roce 2021 již nepokračoval a situace v obou ukazatelích se v roce 2022 naopak zlepšila.

V regionech s vysokou nezaměstnaností, zejména potom v regionech s nadprůměrným podílem dlouhodobě nezaměstnaných hrozí největší nebezpečí vzniku vyloučených lokalit.

V rámci ČR jsou velké rozdíly v území ve vyjíždce a dojíždce do zaměstnání i ve vymezení regionů dojíždky. Dopravní dostupnost mnohdy komplikuje dojíždku za prací, a to zejména v okrajových oblastech s vysokou nezaměstnaností.

Vysoká nezaměstnanost je rovněž jedním z významných ukazatelů, který je součástí multikriteriální analýzy sociálně ekonomických podmínek při vymezování hospodářsky problémových regionů, vymezených ve SRR ČR 2014–2020 a SRR ČR 2021+ do úrovně krajů a SO ORP.

Hospodářsky a sociálně ztrátová území, která lze označit za periferní, vymezená ve Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+ mají více podob. Společným problémem pro strukturálně postižené kraje je však nízká míra ekonomického růstu a zaostávání za ostatními regiony ČR. Tyto regiony prochází procesem hospodářské restrukturalizace z důvodu výrazného zaměření hospodářství na tradiční průmyslové obory.

Problémy v oblasti sociální a ekonomické mohou mít významné územní dopady, především dopady na intenzitu a způsob využívání území. Sociální či ekonomická nerovnováha či stabilita v území se může projevit nárůstem, stagnací či poklesem potřeb ploch pro určité funkce v území, zejména ploch zastavitelných pro průmysl, služby či bydlení a dále potřeb budování dopravní a technické infrastruktury. Výrazně negativním územním dopadem pak může být nárůst ploch brownfields či devastace přírody a krajiny.

Ekonomický rozvoj může být spojen s nároky na nové zastavitelné plochy a rozvoj dopravní a technické infrastruktury. Mohou vznikat problémy spojené s koncentrací podnikatelských aktivit a s nevhodně umístěnými provozy.

Doplňkovým ukazatelem ekonomického potenciálu především veřejného sektoru jsou příjmy a výdaje územně samosprávných celků. V roce 2021 hospodařily všechny kraje i velká část obcí (72 %) s přebytkem. V návaznosti na celkovou ekonomickou situaci v posledních letech rostly daňové příjmy obcí i krajů. V roce 2021 dosáhly daňové příjmy na 1 obyvatele průměrné výše 14 319 Kč u krajských rozpočtů a 24 343 Kč u obecních rozpočtů. Existují však velké rozdíly mezi daňovými příjmy rozpočtu Prahy a ostatních celků.

Dá se předpokládat, že budoucí ekonomický vývoj budou ovlivňovat dopady pandemie koronaviru a také aktuální ekonomické a politické vlivy v Evropě i ve světě. Zhoršená ekonomická situace bude limitovat možnost realizace konkrétních záměrů na provedení změn v území a mohou vznikat nové brownfields.

Náměty z hlediska územního plánování

Ekonomická situace příslušného státu nebo regionu tvoří rámcové podmínky pro rozvoj území a na druhou stranu územní plánování může přispět k vytvoření vhodných podmínek pro ekonomický rozvoj.

Je třeba vytvářet podmínky pro rozvoj nových i pro zachování stávajících podnikatelských činností. Územní plánování má pomoci zajistit dostatečnou nabídku ploch pro podnikatelské aktivity a vytvářet podmínky pro zkvalitnění a rozvoj veřejné infrastruktury.

Je třeba preferovat a podporovat znovuvyužití brownfields, přestože jejich příprava je ekonomicky, technicky i časově náročnější než využití nových ploch. Při vymezování nových průmyslových zón i ploch pro podnikání je nutné vycházet z očekávané potřeby. Využívány by měly být plochy, které splňují základní požadavky, především dobrou dopravní dostupnost s možností využití více druhů přepravy, vhodné územně technické podmínky, možnost napojení na inženýrské sítě i dostupnost kvalifikované pracovní síly.

Územní plánování by mělo přispívat k nivelizaci rozdílů disproporcí mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce mezi regiony a k vyšší mobilitě pracovní síly.

Zejména plánování dopravní obslužnosti by měly být eliminovány bariéry, které brání v migraci či dojíždce pracovní síly. Pro plánování dopravní infrastruktury slouží jako jeden z podkladů data o dojíždce včetně vymezení regionů dojíždky. Důležité jsou údaje o velikosti regionů dojíždky, protože větší koncentrace pracovních míst vyvolávají zesílené dojíždkové proudy na vyšší vzdálenosti. Potenciál rozvoje v této oblasti musí být koordinován s řešením nadmístní sítě dopravní a technické infrastruktury.

Problémem jsou zde málo dostupná data, která jsou jako podkladová na úrovni celé ČR k dispozici jen ze SLDB. K tomuto účelu slouží zejména různá místní a regionální dopravní šetření, zaměřená na řešení konkrétní dopravní situace.

V regionech s nadprůměrným podílem dlouhodobě nezaměstnaných je třeba eliminovat negativní dopady a nebezpečí vzniku vyloučených lokalit mimo jiné rovněž nástroji územního plánování.

Záměry na provedení změn v území

Vzhledem k povaze problematiky jednotlivých témat této kapitoly, nevyplývají z jejich vyhodnocení konkrétní záměry na provedení změn v území, které by bylo možné přesně definovat a lokalizovat v území. Stanovit lze pouze výše uvedené náměty k řešení v územně plánovací činnosti.

IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky

- **Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů**
Zákon je v gesci Ministerstva financí.
- **Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů**
Zákon je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.
- **Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů**
Zákon je v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí.

V. Použité zdroje

Strategické a rezortní dokumenty

- **Strategický rámec Česká republika 2030**
Schválen usnesením vlády ČR ze dne 19. dubna 2017 č. 292.
Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.
- **Dohoda o partnerství pro programové období 2021–2027**
Návrh, který byl dne 14. 10. 2020 předložen vládě pro informaci.
Dokument je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.
- **Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+**
Schválena usnesením vlády ze dne 4. listopadu 2019 č. 775.
Dokument je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.
- **Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030**
Schválena Usnesením vlády ČR ze dne 24. srpna 2020 č. 871.
Dokument je v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Evropské a mezinárodní dokumenty

- **Územní agenda 2030. Budoucnost pro všechny oblasti**
Schválena na neformálním zasedání ministrů odpovědných za strategické a územní plánování a územní rozvoj a/nebo územní soudržnost, 1. prosince 2020, Německo.

Ostatní

- *Databáze národních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_prod>.*
- *Databáze regionálních účtů [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z URL: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg>.*
- *Územně analytické podklady [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z URL: <https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady>.*
- *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – rok 2010, rok 2015, rok 2021 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2021>>.*

- *Veřejná databáze [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023. Dostupné z URL: <<https://vdb.czso.cz>>.*
- *MPSV, Statistiky trhu práce 2022. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z URL: <<https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace6>>.*
- *Sídelní struktura České republiky, Návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu, AURS, spol. s r. o. a ÚRS PRAHA, a. s. Ing. Ing. arch. Radana Feistnerová, Ing. arch. Blanka Almásyová, zpracované pro MMR, listopad 2017.*
- *Analýza vývoje ekonomiky ČR. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2022. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z URL: <<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analiza-vyvoje-ekonomiky-cr---prosinec-2022--271795/>>.*
- *Metodický postup řešení Finální databáze 4, INTENS Corporation s.r.o., 2023.*

VI. Použité zkratky

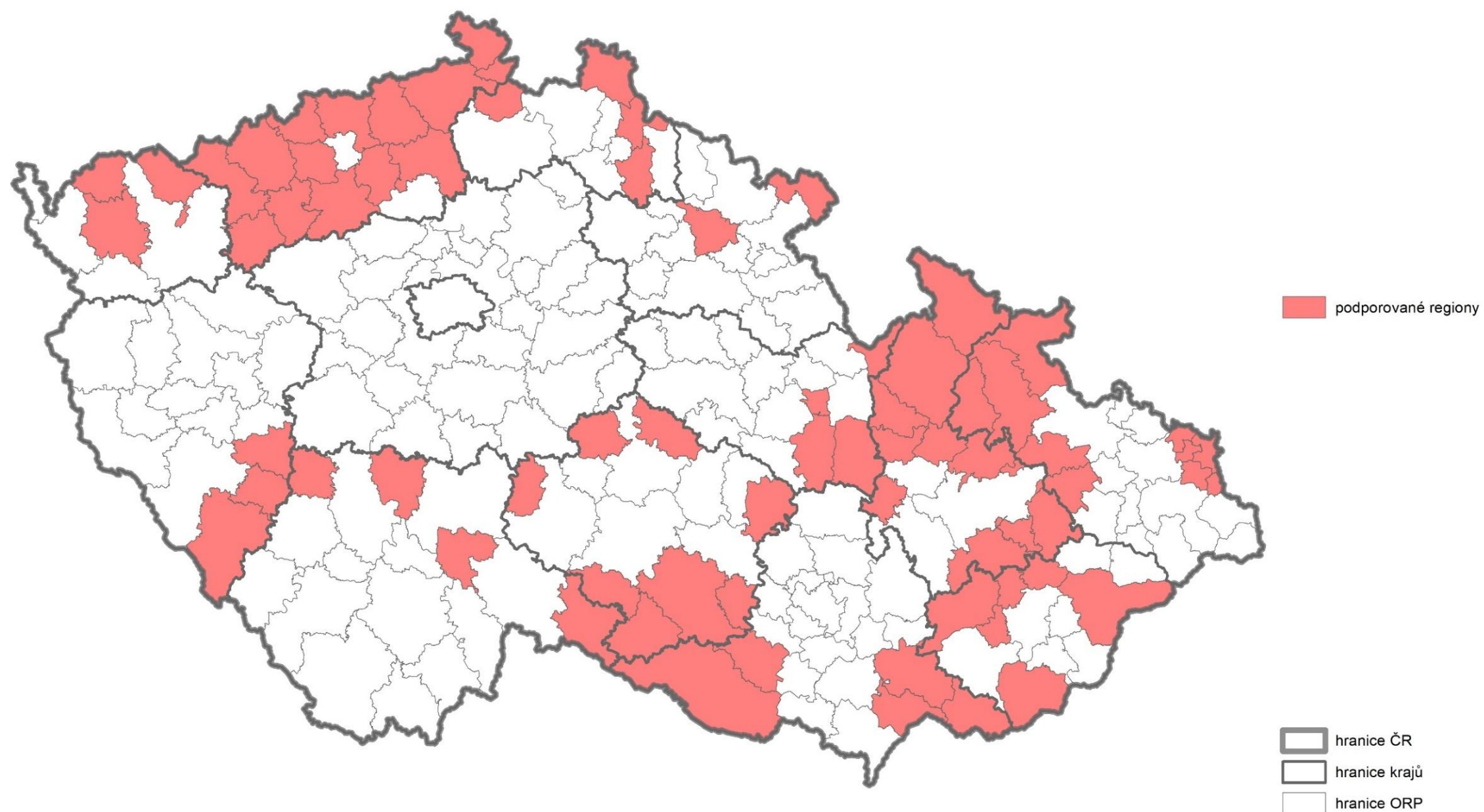
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PPS	purchasing power parity (parita kupní síly)
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SRR ČR	Strategie regionálního rozvoje ČR
ÚÚR	Ústav územního rozvoje
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil

VII. Seznam grafických listů kapitoly 11

- 11.1 Státem podporované regiony dle SRR ČR 2021+
- 11.2 Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele (Kč)
- 11.3 Hrubý domácí produkt na 1 obyv. v PPS (EU-27 = 100 %)
- 11.4 Podíl nezaměstnaných osob v SO ORP
- 11.5 Saldo dojížděky do zaměstnání na 1000 ob. v SO ORP
- 11.6 Saldo dojížděky do zaměstnání a škol na 1000 ob. v SO ORP
- 11.7 Saldo dojížděky do škol na 1000 ob. v SO ORP

VIII. Přílohy

Bez příloh.

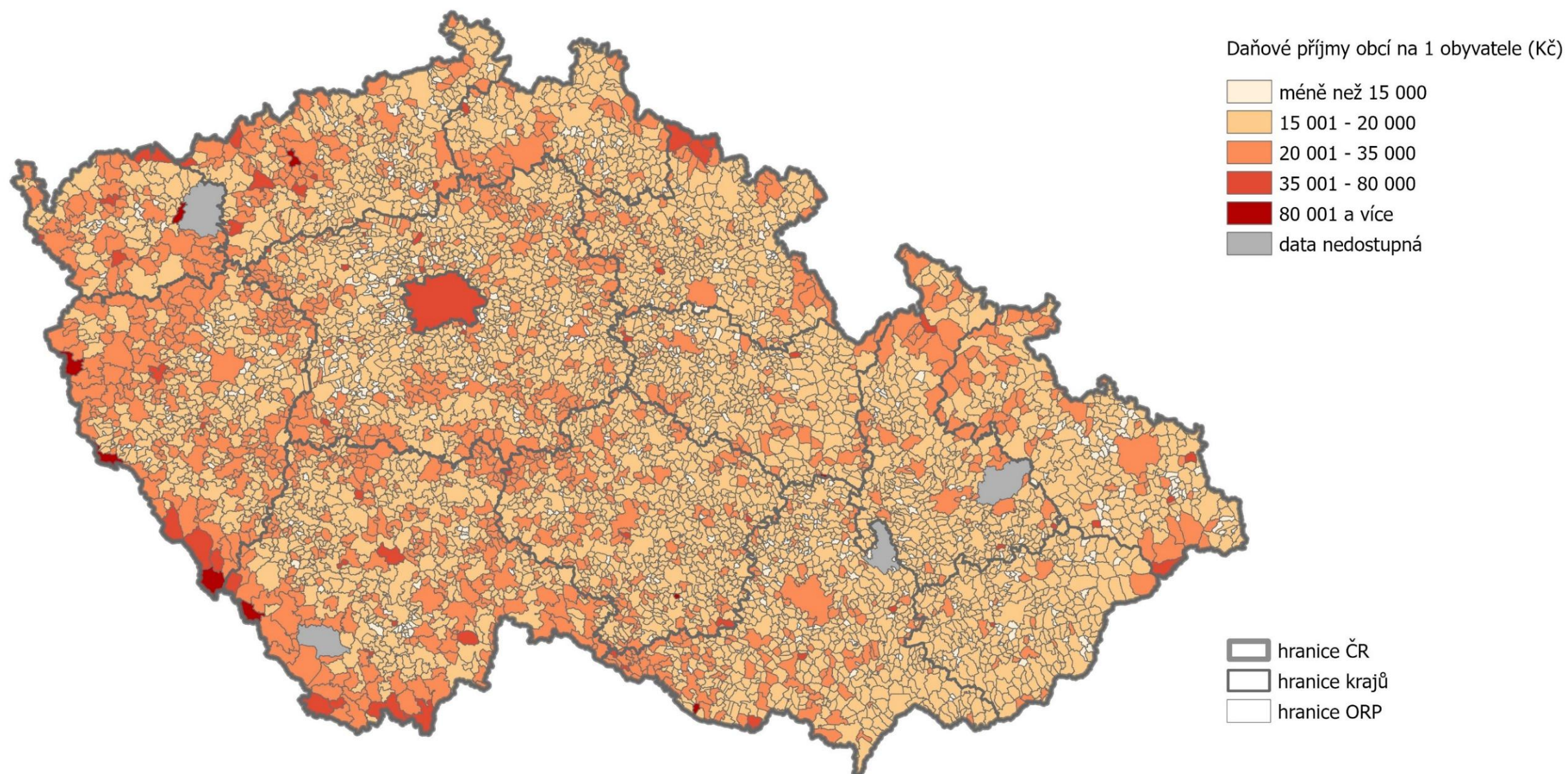
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.1

Podkladová data: © SRR ČR 2021+
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav: dle platné SRR ČR 2021+

Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele (Kč)

0 25 50 100 km

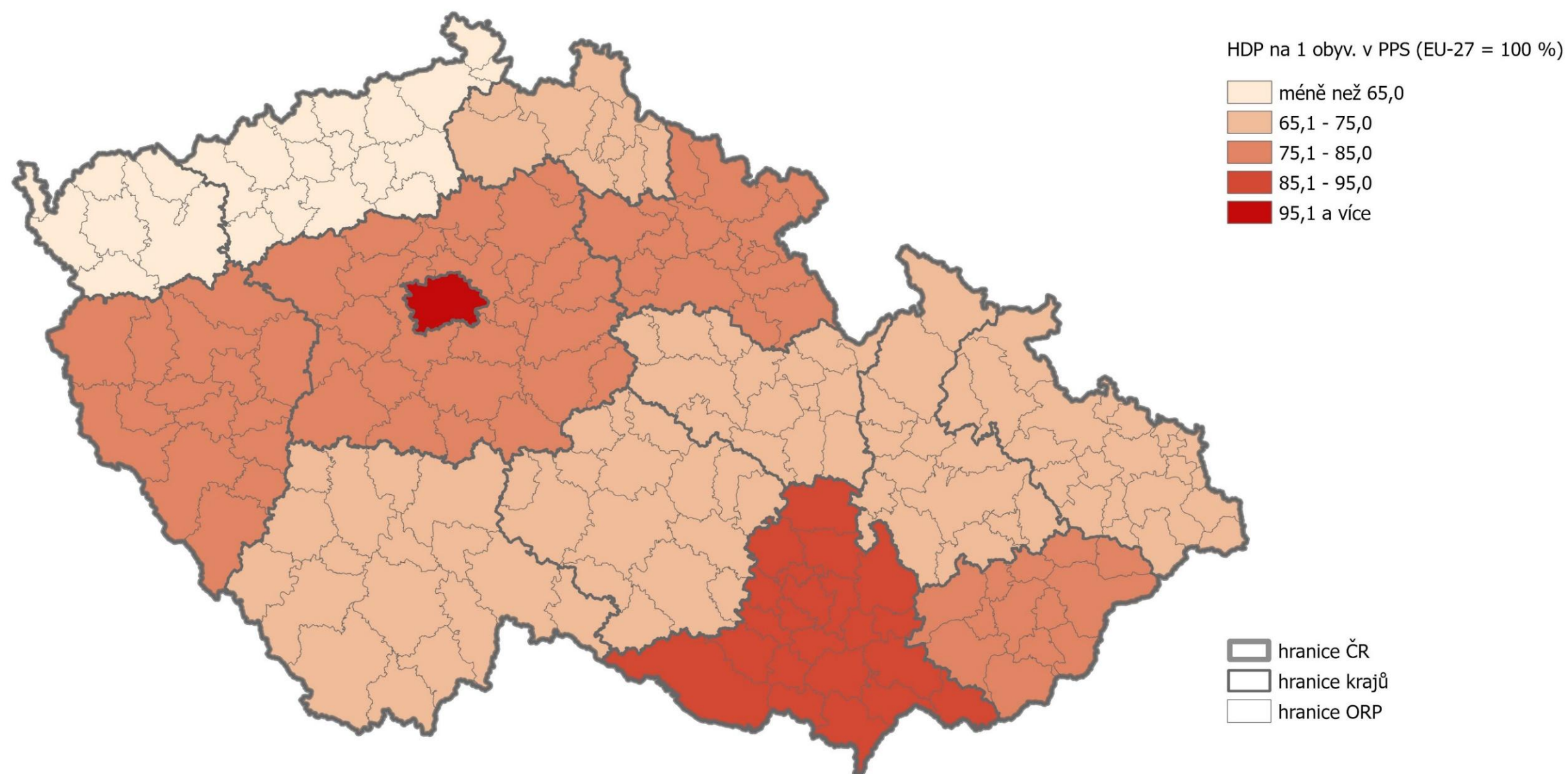
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.2

Podkladová data: © ČSÚ
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 2021

Hrubý domácí produkt na 1 obyv. v PPS (EU-27 = 100 %)

0 25 50 100 km

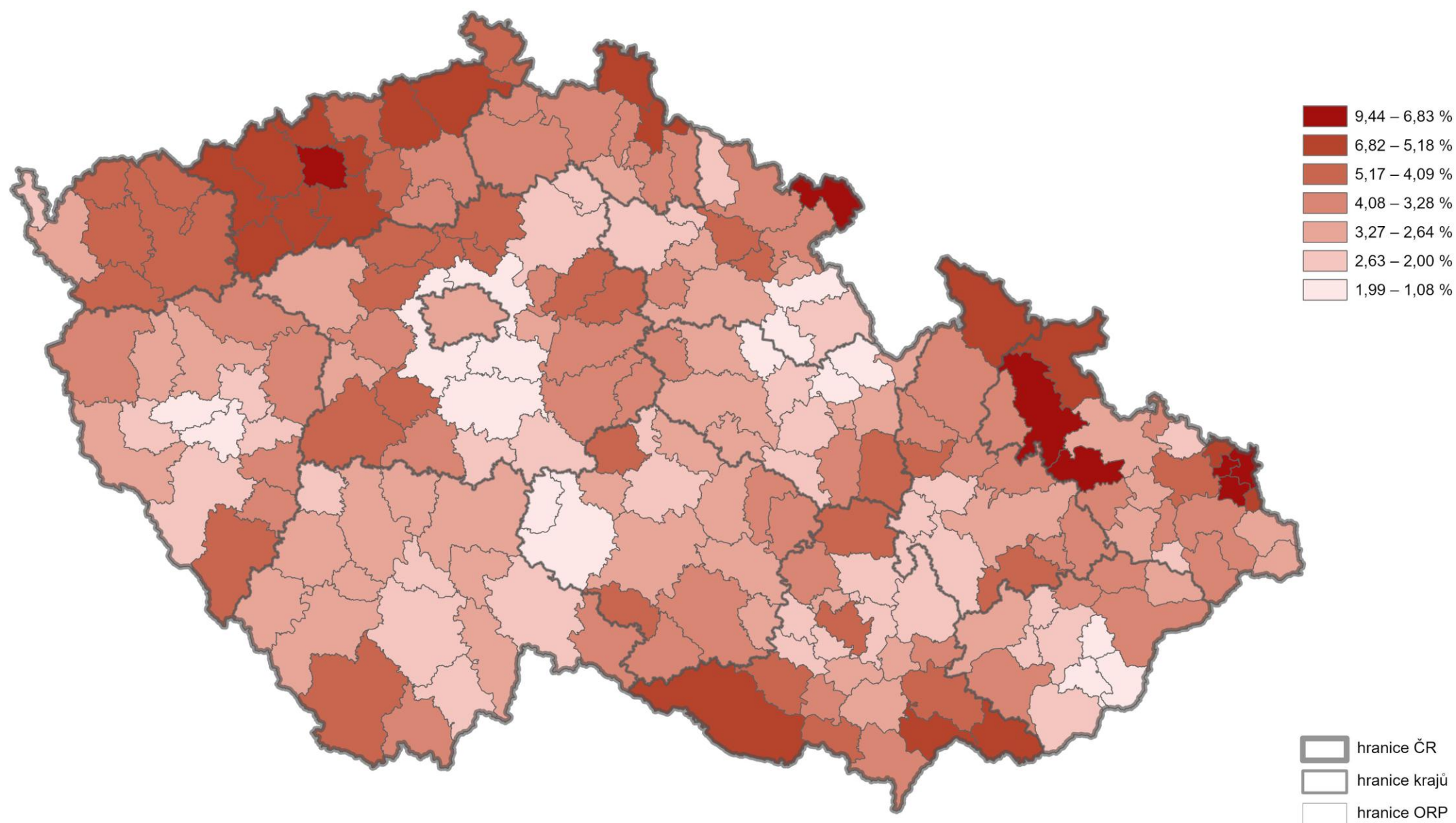
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.3

Podkladová data: © ČSÚ
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 2021

Podíl nezaměstnaných osob v SO ORP

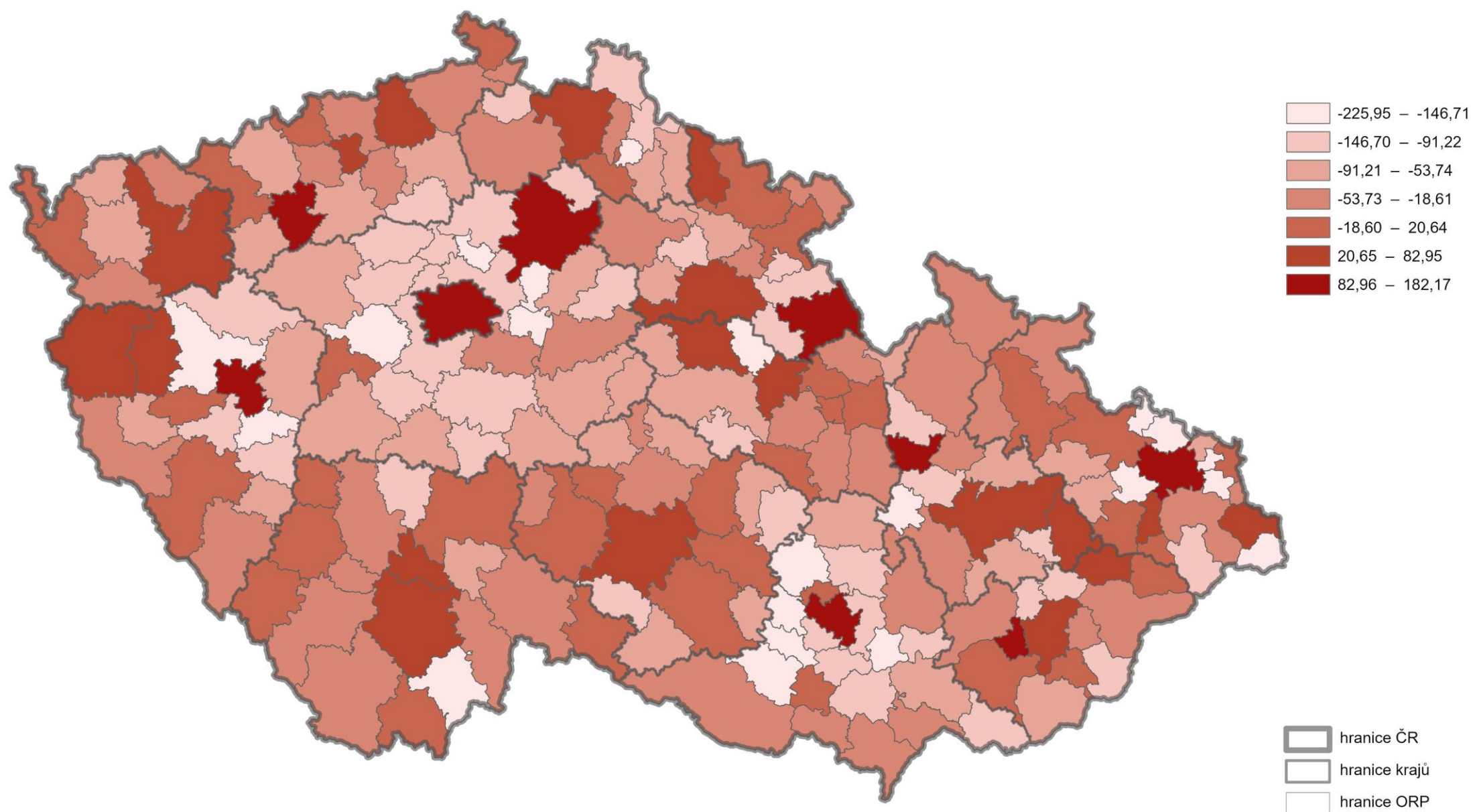
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.4

Podkladová data: © MPSV
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 31. 12. 2022

Saldo dojížd'ky do zaměstnání na 1000 ob. v SO ORP

0 25 50 100 km

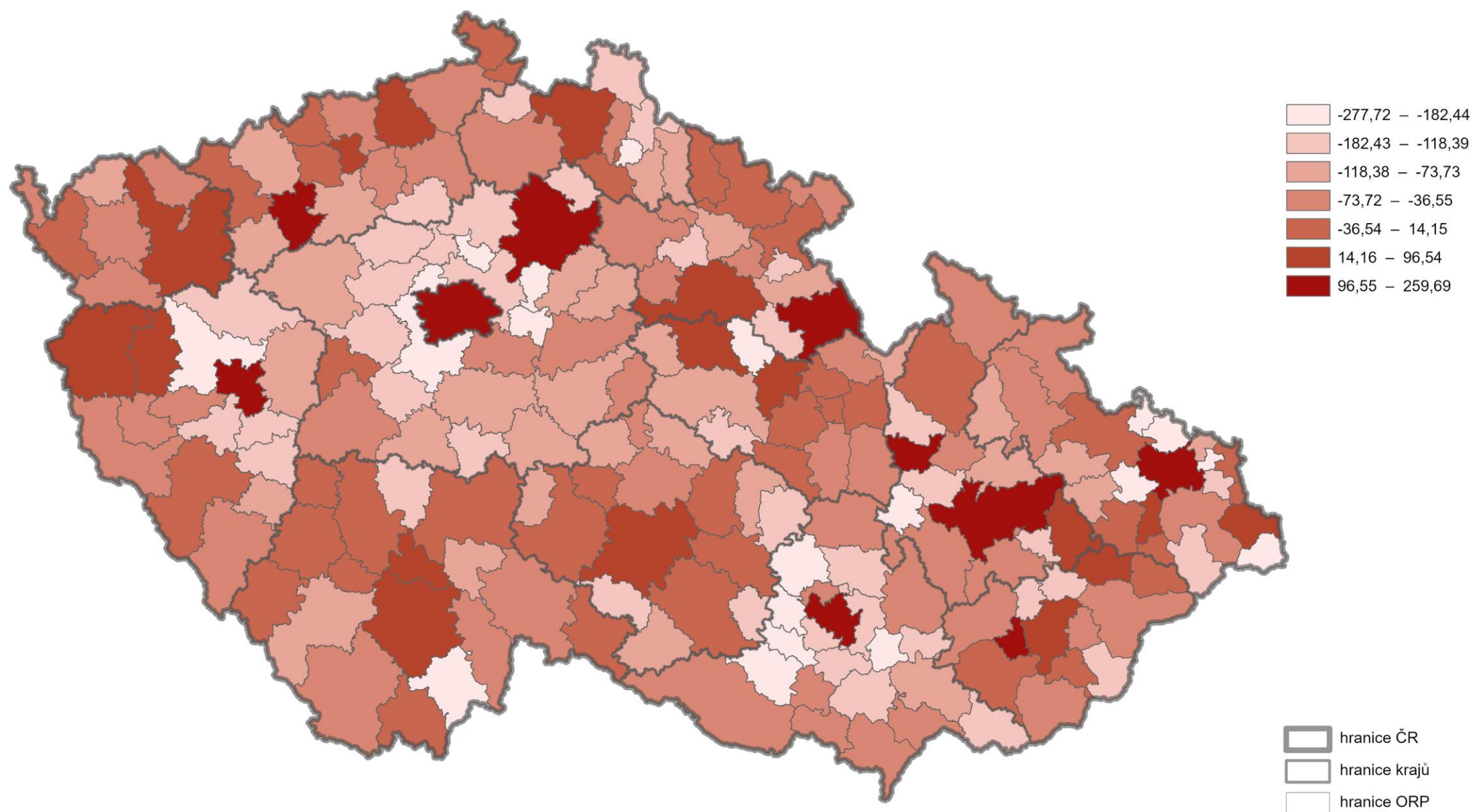
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.5

Podkladová data: © ČSÚ – SLDB 2021
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 2021

Saldo dojížd'ky do zaměstnání a škol na 1000 ob. v SO ORP

0 25 50 100 km

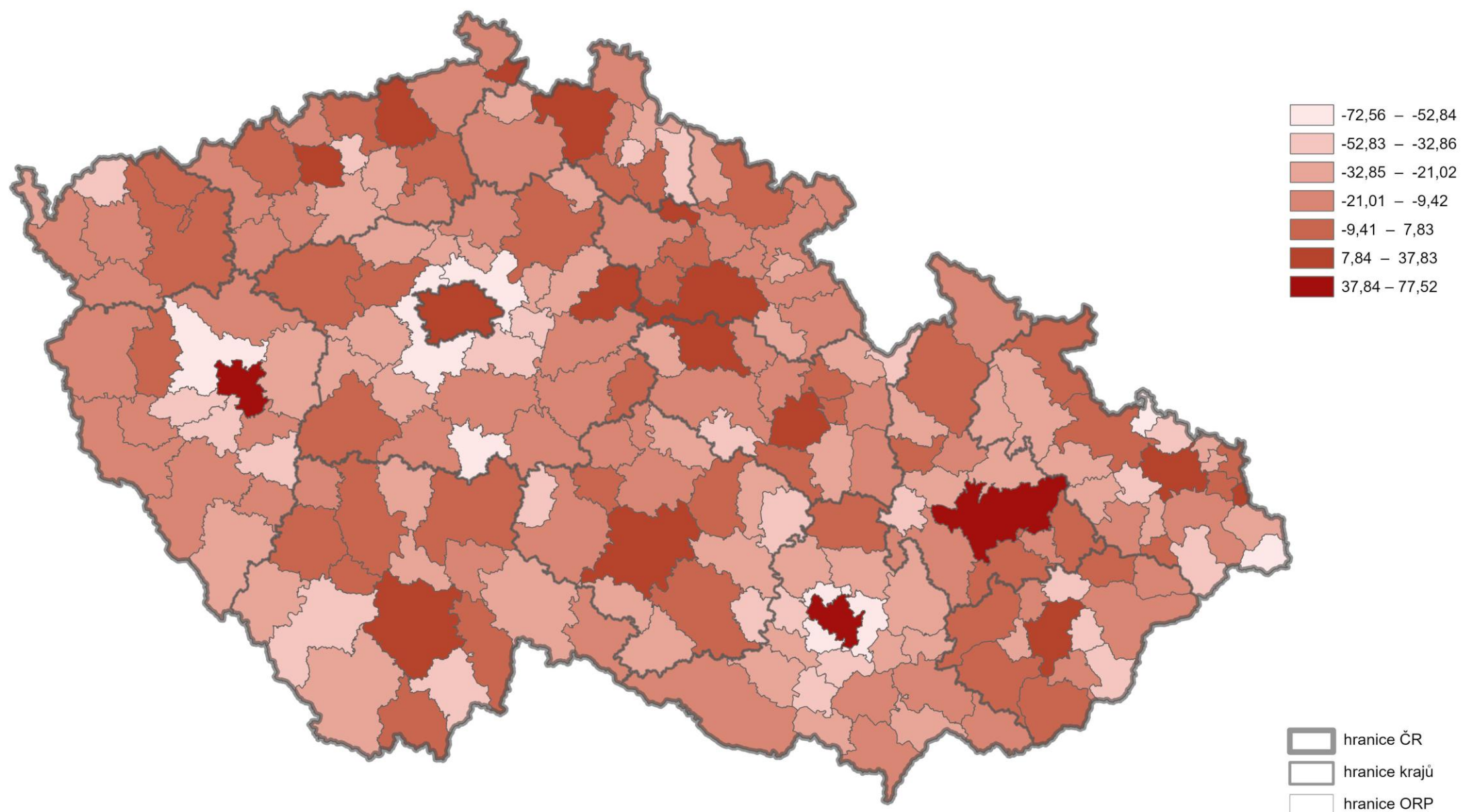
Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.6

Podkladová data: © ČSÚ – SLDB 2021
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 2021

Saldo dojížd'ky do škol na 1000 ob. v SO ORP

0 25 50 100 km

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 11.7

Podkladová data: © ČSÚ – SLDB 2021
Zpracování: © ÚÚR, 2023
Stav: 2021